

GLAS RAVNICE



Glasilo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini

Broj 25

Subotica, siječanj 1993.

cijena 1500 din. / 500 HRD

UGLED DSHV U PORASTU



Naši odbornici u SO Subotica

Foto: Z. Sudarević

Interview : Ágoston András

Nakon izbora - ugled DSHV u porastu

BUDUĆNOST JE NAŠA



- Dobili smo preko 50% glasova Hrvata u Vojvodini
- Talas demokracije zapljusnut će i ovu zemlju, kad-tad
- Jahači komunofašističke apokalipse jašu u prošlost

Dvije i pol godine upornog rada i konzistentne politike demokratske orijentacije donosi i svoje rezultate, uprkos gotovo nevjerojatnih podmetanja, svakodnevnih lažnih optužbi od komunofašističkih snaga.

Ako pogledamo u nazad DSHV je bio optuživan za svašta. Bio je može se reći dežurni krivac. Što argumenata nikada nije bilo, to za agitpropsku kampanju državne politike nije imalo značaj. Bili smo zavjerenici koji se tajno skupljaju na nekom salašu, valjda hoće rušiti državu!? Zatim smo bili neki smutljivci koji se okupljaju ispod šahovnice, zamislite kojeg li zla. Bili smo jataci, zenge, ustaše, separatisti, autonomaši, imali smo ustaške odrede koji će sve Srbe u Vojvodini prognati, pacovskim kanalima smo prebacivali najveće krvoloke dvadesetog stoljeća, uglavnom bili smo državni neprijatelj br. 1. Bili smo i još uvijek smo. Da, neprijatelji smo svakog komunofašističkog režima, neprijatelji smo komunistima i četnicima koji su se evo i javno već pomirili i udružili, jer osjećaju i jedni i drugi da gube, pa vele zajedno će valjda duže opstati. Da, neprijatelji smo svakoj diktaturi. Neprijatelji smo poltronima politike laži i licemjerja. Neprijatelji smo svima onima koji lažu, krađu, varaju, ubijaju, koji prijete iseljenjem, koji vrše etničko čišćenje, koji vrijeđaju ljudsko dostojanstvo. Da, neprijatelji smo državi koja podupire politiku nasilja i terora. Neprijatelji smo vlasti koja nas preko svojih brižno čuvanih medija obasipa notornim lažima gotovo svakodnevno. Neprijatelji smo režimu koji nas je posvađao sa cijelim svijetom, režimu koji je bez prijatelja.

U ovakvim vremenima kada je najteže ostati i ustrajati na putu

demokratskog usmjerenja, mi ipak ne samo da opstajemo, već i sve uspravnije glave gledamo u budućnost, jer budućnost je naša. U najgorim vremenima iskušenja ostali smo uspravni i dosljedni. Stekli smo zbog toga puno prijatelja širom svijeta. Naša politika danas nailazi na potporu cijelog demokratskog svijeta. Svatko podupire naša nastojanja za ostvarenjem kulturne autonomije Hrvata u Vojvodini. Svijet smo osvojili, sad još ostaje Vojvodina. I tu stičemo sve više prijatelja i saveznika. Demokratska zajednica vojvodanskih Madara je naš najpouzdaniji partner i saveznik. Zajedno forsiramo političku opciju koja ima budućnost, koja vodi u razvoj, u napredak, u Europu. Na lokalnim razinama sve više jačaju veze sa strankama u kojima se nalaze Srbi demokratskog opredjeljenja, rekli bi, stara srpska gospoda. Tako je na primjer u Somboru, gdje su u Demokratskoj stranci i Reformskoj demokratskoj stranci ljudi od ugleda, ljudi koji se nisu kompromitirali u prošlosti, ljudi koji mogu svojim programima i znanjem izvesti srpski narod iz mračnog tunela samoizolacije prije nego se obruši i onaj još jedini izlaz koji je ostao.

Val demokracije zapljusnut će i ovu zemlju, kad-tad. A onda ćemo biti još jači. Mi smo u ovom teškom vremenu, vremenu opterećenom lažima, podmetanjima, progonima, u vremenu antihrvatske propagande dobili preko 50% glasova Hrvata u Vojvodini, u Subotici smo dobili 49% glasova više nego na prethodnim izborima. Kako ćemo tek ojačati kad nestanu sa scene proizvođači laži, obmana, lažnih optuživanja, kad jahači komunofašističke apokalipse odu u prošlost. Kad prestanu svi biti neprijatelji, kad prestane rat protiv

Hrvata, Muslimana, protiv cijelog svijeta. To je naša budućnost a ona je blizu.

To su shvatili i mnogi Hrvati-Bunjevci koji su do jučer davali svoj glas prošlosti, glasali su za SPS i BŠS, a na ovim izborima mnogi od njih su prešli k nama jer im je dosta tmurnih oblaka, jer im je dosta rata, jer im je dosta prošlosti, dosta im je gubitnika, hoće bolje sutra, hoće svjetlije dane, hoće na skijanje, na ljetovanje, na more, hoće veće plaće, hoće više sunca, smjeha, radosti, hoće više biti ljudi, djeca, hoće biti bliže Bogu i ljudima i zato su glasali za budućnost, a ne za prošlost, glasali su za DSHV.

Srpski narod je izabrao gospodina Miloševića za predsjednika. Zaigrao je na kartu koja gubi. Ukoliko Milošević na napravi oštar zaokret u politici, dani će mu biti odbrojani. Svijet je pri kraju strpljenja. Sve ima svoje granice. Vrijeme je sijačima smrti, mržnje i laži da odjašu iz ovog vremena, da nestanu iz sjećanja. Ako ne budu htjeli otići sami, otjerat će ih vrijeme, vrijeme koje neumitno dolazi, vrijeme koje zatire zadah komunizma, velikosrpskog nacionalizma i ekspanzionizma, vrijeme koje se provlači kroz sve barikade i karantene, kroz sve oklopnjake i bunkere, vrijeme novo.

RUKOPISI DO PETOG
 Molimo cijenjene suradnike da
 rukopise šalju u redakciju
 najkasnije do 5. u mjesecu.
 Rukopisi koji pristignu nakon
 toga datuma nećemo biti u
 stanju objaviti.

Piše: Predsjednik, mr. Bela Tonković

PROBUĐEN SMO NAROD



Vrijeme od prošlog broja Glasa ravnice označeno je izborima,

ponovnim prijetnjama Hrvatima u Vojvodini i događajima na i oko Ženevske konferencije.

DSHV je na izborima na saveznoj i republičkoj razini sudjelovao samostalno, za pokrajinsku skupštinu u dogovoru s DZVM, a za općinske skupštine u dogovoru s DZVM, NSS, RDSV i DS, već prema lokalnim mogućnostima.

Osnovno pitanje koje se postavlja jest: da li smo bili uspješni na izborima? Sasvim slobodno se može reći da jesmo.

Činjenica da nismo uspjeli skupiti dovoljno glasova za poslanike u republičkoj i saveznoj skupštini ne može zasjeniti uspjeh na pokrajinskoj razini jer smo zadržali svoju poziciju, a pogotovo ne uspjeh na općinskoj razini. Birači svih izbornih jedinica u kojima smo do sada imali odbornike ponovo su izabrali naše kandidate i to one iste koji su i do sada bili odbornici. To potvrđuje da su oni kao odbornici dobro radili i da su birači s njima zadovoljni. Osvojili smo i nove izborne jedinice tako da sada imamo u Subotici 10 + 1 (NSS) odbornika nasuprot 6 + 1 (GG) do sada, u Somboru 1 + 1 nasuprot 1 do sada, i u Srijemskim Karlovcima 1 nasuprot nijednog do sada. Kao uspjeh možemo sigurno proknjižiti i činjenicu da su se naši ljudi usudili kandidirati i tamo gdje prošli put nisu kao i broj glasova što su ih ukupno dobili svi naši kandidati. Sve to govori da

usprkos vrlo nepovoljnih okolnosti DSHV osvaja prostor na političkoj sceni i postaje faktor s kojim se mora računati.

Postignuti uspjeh je rezultat rada mnogih naših aktivista koji su organizirano i smišljeno radili predano iz dana u dan tijekom cijele predizborne kampanje i tijekom samih izbora stječući dragocjeno iskustvo političkog rada. Mi Hrvati u Vojvodini nismo više amorfnu i bezličnu masu, već probuđen narod koji ima svoje jasne političke ciljeve, svoju političku volju i znanje kako na organiziran način da ostvari svoje ciljeve.

Svakom tko je na bilo koji način doprineo našem uspjehu NAJLJEPŠA HVALA. Nadajmo se da ćemo se na slijedećim izborima kandidirati u cijeloj Vojvodini, pa i izvan nje.

Radost uspjeha na izborima pomućuje povjerenje što su ga dobile ekstremne nacionalističke i šovinističke snage kojima je osnovno programsko opredjeljenje patološka mržnja prema svemu što je hrvatsko. Njihov vođa i vojvoda oglasio se odmah nakon izbora prijetnjom izгона Hrvata sa svojih pradjedovskih ognjišta. Ta prijetnja nas vrlo uznemiruje, jer znamo što su ti ljudi počinili u Hrvatskoj, BiH, a i protiv nas u Vojvodini i zbog čega su ih ugledne svjetske organizacije proglasile ratnim zločincima. Sada je valjda već svakom jasno da oni hoće da nas i biološki nestane s ovih prostora. Vara se svatko tko misli da će u slučaju najgoreg bolje proći ako ne bude s nama. Te snage hoće da zatre sve što je hrvatsko, a ne samo DSHV. Naš odgovor na te

prijetnje mora biti još masovnije i čvršće organiziranje u DSHV, zbijanje naših redova. Tako ćemo opstati i biti svoji na svome!

Dok pišem ove redove Ženevska konferencija je u punom jeku. Za BiH se nudi rješenje koje čuva jedinstvo države BiH s jedne strane, a s druge ravnopravno tretira sva tri konstitutivna naroda. Velike poteškoće stvaraju oni koji su navikli da budu daleko "najravnopravniji" od svih (čitaj: privilegirani). Prošlo je vrijeme u kome je to bilo moguće! Danas se ne može imati ništa što se drugom ne priznaje. Na Ženevskoj konferenciji je definitivno sahranjena zabluda da se u cilju ostvarenja sulude ideje po kojoj svi Srbi moraju živjeti u jednoj državi mogu mijenjati granice bivših republika SFRJ. U Europi nijedan narod ne živi samo u jednoj državi. Pokušaj ostvarenja takve sulude zablude strovalio je stotine tisuća ljudi u strahovite patnje i smrt. Dr. Rodoljub Đurić, predstavnik SPS-a, u Subotici se preko radija u ime SPS-a javno odrekao teze "svi Srbi u jednoj državi". Rekao je da SPS nikada nije zastupao tu ideju. Tako! I tko "šiša" one koji su se dali zaluditi! Dok je "ako treba da se bijemo - bićemo se" služilo održanju na vlasti, vođen je rat. Da bi se ostalo na vlasti danas se treba predstavljati kao mirotvorac. A ti narode oprostite! Bila je greška u koracima.

Kako je lijepo biti u DSHV: sačuvali smo, imamo i imat ćemo čist obraz pred nama samima, pred svijetom i pred poviješću. Da nas se djeca ne stide.

MINIRANA CRKVA U NOVIM BANOVCIMA

Nakon Neština i Erdevika, minirana je crkva u još jednom srijemskom selu. Naime, 9. prosinca 1992. oko 4 sata izjutra, dvije jake eksplozije probudile su mještane Novih Banovaca, srijemskog sela nedaleko od Beograda. U župnu crkvu Rodenja BDM barbari su podmetnuli razorni eksploziv, a okolo kante s benzinom s namjerom da bukne požar. Srećom, benzin se nije zapalio, te je tako izbegnuta još veća šteta, koja je i inače ogromna! Slika sa lica mjesta je užasna: krater od eksplozije između oltara i ambona; skoro posve su razrušeni: oltari, krstionice i harmonij, orgulje nešto manje, dvije trećine glavnih vrata je zdrobljeno. Vrata na sakristiji su odvaljena, a sama sakristija manje oštećena. Tabernakul je neoštećen i nedirnut. Sva su stakla izbačena, a krov - "biber" crijep - pretežno poremećen, a djelomično spao.

Crkva u Novim Banovcima stara je 250 godina i vrijedan je kulturno-historijski spomenik. Kako su katoličke crkve u Vojvodini često izložene ovakvim ili sličnim napadima, namjera napadača je jasna: psihološki pritisak i stvaranje atmosfere opće nesigurnosti kako bi se pospješio proces iseljavanja, a sa druge strane uništiti tragove opstojnosti Hrvata na ovim prostorima, jer im je povijest usko povezana sa crkvom. Postavlja se pitanje: da li se ovi učestali napadi i sknavljenja naših spomenika kulture izvode organizirano i koordinirano iz nekog centra, ili napade izvode lokalni barbari "spontano"?



B.R.

Tko ugrožava miran život vojvodanskih Hrvata:

ČETNICI SKRNAVE I CRKVE

Subotica: Subotički četnici ponovo jašu: kao šlag na torti svojih "političkih" djelovanja, prije nekoliko dana su na zidu franjevačke crkve na Trgu cara Jovana Nenada plavim sprejom napisali: POZDRAV OD ČETNIKA, POSLEDNJA OPOMENA! Na križu je istim sprejom iscrtan neki satanski znak.

- I ovo je još jedan pokušaj da se destabilizira situacija u našem gradu - kaže mr. Ivan Poljaković iz predsjedništva DSHV-a - Nekim ljudima prosto odgovara unositi nemir i zabunu među Subotičane. Počev od prošlotjednog pokušaja da se nemiri izazovu postavljanjem barikada, te prijetnjom da će predsjednik općine Kasza József biti obješen na glavnom subotičkom trgu, isti akteri samo nastavljaju sa unošenjem nemira. S obzirom da se potpisuju kao "srpski četnici", onda je očito

jasno tko stoji iza ovih akcija!

Sada je na potezu subotička policija, a ona ni do sada nije bila bogzna kako efikasna. Tako je na primjer, njihov radnik, inače član Šešeljeve stranke, za oblačenje uniforme paramilicije, te neovlašteno nošenje oružja kažnjen samo - novčanom kaznom.

Vesna Kljajić

NOVI PREDSJEDNIK SOMBORSKE PODRUŽNICE

Nedavno je u podružnici

DSHV u Somboru održana izborna skupština. U prisustvu pedesetak članova ove podružnice podneseno je izvješće o njenom dvogodišnjem



djelovanju. Tokom diskusije napomenuto je da je ova podružnica veoma slabo radila. Razloga za to je bilo dosta (blizina ratnih prostora, strah, prijetnje...), ali ima i onih koji se ne mogu pravdati (neaktivnost članova odbora podružnice npr.).

Stoga je, da bi se rad ove podružnice aktivirao, izabran novi Odbor, a za predsjednika određen ing. Mato Matarić.

Na skupštini je također odlučeno da ova podružnica sa svojim mjesnim organizacijama sudjeluje na prijevremenim izborima, i to na svim razinama, sama ili u koaliciji sa strankama koje imaju sličan program.

Marija Matarić



IZBORNI REZULTATI

DSHV je na prijevremenim izborima '92 sudjelovao na sljedećim razinama.

1. Za izbor poslanika u Vijeće građana skupštine SR Jugoslavije sa kompletnom listom od 12 kandidata, nosilac liste mr. Bela Tonković u izornoj jedinici br 2 "Zrenjanin".

2. U izornoj jedinici Novi Sad za izbor poslanika u Vijeće građana Skupštine SRJ, DSHV nije sudjelovao.

3. Za izbor narodnih zastupnika u Skupštinu R. Srbije u izornoj jedinici Zrenjanin sa 24 kandidata (moguće je bilo 28).

4. Za izbor narodnih zastupnika u izornoj jedinici Novi Sad sa 21 kandidatom (moguće je bilo 28).

Rezultati na ovim razinama

ad 1. **savezna lista dobila je 13.725 glasova**

ad 3. **republička lista Zrenjanin dobila je 9.649 glasova**

ad 4. republička lista "Novi Sad" dobila je **8.052 glasa** (1,37% od 588.064 birača izašlih na izbore)

U Vojvodini DSHV je dobio **ukupno 21.777 glasova.**

5. DSHV je sudjelovao na izborima za zastupnike u Skupštinu AP Vojvodine u izbornim jedinicama br. 108, 110, 111 i 112 u Subotici sa 4 kandidata koji su ukupno sakupili 10.626 glasova.

Za zastupnika u Skupštinu AP Vojvodine izabran je **mr. Ivan Poljaković** u izornoj jedinici 111 sa 3.458 glasova.

6. Za izbor odbornika u općinskim skupštinama DSHV je sudjelovao:

- **SUBOTICA**, sa 20 kandidata, od čega je u prvom i drugom, te trećem krugu izabrano 10 kandidata:
1. Bačić Slavko (1. krug)
2. Benčik Pere (2. krug)

3. Dulić Marko (2. krug)
4. Ivanković Andrija (2. krug)
5. Kujundžić Stanka (2. krug)
6. Prčić Jelena (2. krug)
7. Skenderović mr. Julije (3. kr.)
8. Skenderović Petar (2. krug)
9. Skenderović dr.sc. Stjepan (2k)
10. Tonković mr. Bela (2. krug)

- **SOMBOR**, sa 4 samostalna kandidata i 1 u koaliciji sa RDSV i DS. U prvom izbornom krugu izabran je jedan odbornik i u drugom krugu još jedan.

1. Knezi Stipan (1. krug)
2. Drvar Tomislav (2. krug)

- **NOVI SAD**, podružnica Petrovaradin istakla tri kandidata od kojih ni jedan nije izabran.

- **SRIJEMSKI KARLOVCI**, sa jednim kandidatom koji je izabran u prvom krugu.

1. Kiš Slavko

ANALIZA REZULTATA IZBORA ODBORNIKA ZA SO SUBOTICA

	br. kandidata	izabrano	uspješnost u %	sudjelovanje u SO u %	dobijeno glasova	prosjeak osvojenih glasova po kandidatu
1. VMDK	40	34	85	50,75	27.299	682
2. DSHV	20	10	50	14,92	7.344	367
3. Koalicija	63	4	6	5,97	22.399	355
4. SPS	25	9	36	13,43	8.897	355
5. SRS	26	3	11	4,48	5561	213
6. GG	26	3	11	4,48	5825	224
7. SSJ-BŠS	13	3	23	4,48	3359	258
8. SKPJ	12	0	0	0	1644	133
9. NSS	4	1	25	1,49	1436	359
	239	67	28	100,00	83764	365

Virska pripadnost u svitlu postanka Subatice slobodnim kraljevskim gradom 1779. godine

RODNOJ VAROŠI POVODOM 22. SIČNJA

Srpskom pravoslavnom stanovništvu u ovom gradu garantiralo se uživanje carsko - kraljevskih privilegija - Velik dio novca ostaju samoj varoši - Da nije bilo statusa slobodnog kraljevskog grada, Subatica danas ne bi bila kaka jeste

Pored želje da naše čitatelje prigodno podsitim na 22. sičanj, na ovaj kratki rad me je natirala još jedna stvar. U posljednjoj deceniji se u subatičkoj historiografiji, a posebno med es-pe-es odbornicima i novinarima u zadnji nikoliko miseci, quasinaučno govori o odnosima katoličkog i pravoslavnog puka u XVIII. viku. Pritom se ne preza od laži, poluistina, izostavljanja osnovni stvari, a uz sve to ide i neznanje notorni historijski tokova u Evropi i Sridnjoj Evropi tog doba.

Kako bi se o tom moglo puno pisat (ako Bog da biće) tute ću samo kazt par riči o tom kaki je bio položaj članova određeni vira (posebno pravoslavni i katolika) u doba kad je Subatica postala slobodnim kraljevskim gradom (22. sičnja 1779.) a i malo posli tog. Da običan svit ne bi nasido svakakim izmišljotinama.

Gori kazanog dana naša varoš je stupanj slobodnog kraljevskog grada (i novo ime - Mariatheresiopolis) dobila u posebnom privilegiju napisanom tad zvaničnim jezikom, a to je bio latinski (objavljen je u II. tomu Iványijeve gradske historije napisane na kraj prošlog vika). Nedavno je objavljen i privod na srpski (ekavicu) i mađarski jezik (Koreni I, Subotica, 1981.). Privilegij čine 20 dugački paragrafa različitog sadržaja, s tim da etnički i konfesionalni tema nema baš puno, nego zdravo malo. Al, da vidimo:

1.) Jedino misto u čitavom privilegiju di se spominje etnički termin jeste XIII. paragraf. U njemu se kaže da se srpskom pravoslavnom stanovništvu (Rascianae Graeci Ritus non Unitis - Srbi grčke nesjedinjene vire) u ovom gradu garantira uživanje carsko - kraljevskih privilegija koje su inače uživali na cijeloj teritoriji Mađarske.

Dakle, uopće se ne radi o tom da su "srpske privilegije u Subatici onda bile umanjene", "da su oni bili diskriminirani", "građani drugog reda", "da je onda došlo do protiravanja Srba iz Subatice" itd. što se sve moglo čut i pročitat zadnji miseci. Radi se o tom da su njeva kolektivna prava izražena u privilegijima bila zagarantirana. Kako su nastali ti privilegiji i kaki im je bio sadržaj ?

Bižeći prid Turcima, Srbi ispod Dunava su se još od XV. vika stalno sklanjali u Mađarsku, od čiji su kraljova dobivali nike povlastice koje su se ticale njeve vire. Kad je pod kraj XVII. vika habzburški car ratovo sa turskim sultanom, pozvo je kršćane koji su bili pod Turcima (katolike Albance - tzv. Klimente i pravoslavne Srbe) na bunu i obećo im zaštitu. Kad su Turci krenili u protuofanzivu, ovi kršćani su pobigli pod skute habzburškog cara (koji je bio i mađarski kralj) - opet u

Mađarsku (tzv. Velika seoba Srba 1690. godine). Otad su im habzburški carovi svaki par godina izdavali povlastice koje su se opet ticale njeve vire (M. Kostić i J. Radonić, Srpske privilegije, SANU, 1954.). Triba još dodat da je ova seoba smatrana samo privremenom i da su se "Raci" tili vratit u pridašnje domove čim se to bude moglo.

Habzburška monarhija je u XVIII. viku bila tipična konfesionalna država kake su bile gotovo sve feudalne države, što će kazat da je položaj građana zavisio od vire kojoj je pripado (u Mađarskoj su tzv. dominantne vire bile katolička rimskog i grčkog obreda, zabranjena je bila npr. anabaptistička, tzv. usvojene su bile npr. istočnopravoslavna i evangelistička itd.). Take su bile i druge države onog doba (naravno s drugim redosledom vira): Rusija, Turska itd. Zato je srpskim privilegijama osiguravana njeva vira, koja nije bila dominirajuća u katoličkoj Habzburškoj državi. Tek će slid događaja (u cijeloj državi, a ne u Subatici) te povlastice povećat (krajem XVIII. vika) pa će srpski kler dobit misto u mađarskoj skupštini staleža, a Srbi sva građanska prava (M. Kostić, J. Radonić, str. 180) - malo posli i o tom ću štogod kazt.

2.) Virsko se u privilegiju spominje samo na tri mista:

- a.) u XIII. paragrafu se, med ostalim, kaže da pravo građanstva mogu dobit samo rimokatolici,
- b.) u VI. paragrafu se med ostalim kaže da članovi varoške uprave, mogu bit izabrani samo od rimokatolika,
- c.) i u V. paragrafu se, opet med ostalim, kaže da je varoš dužna povećat broj zanatlija, pa se na kraju domeće da oni mogu bit samo rimokatoličke konfesije.



A K T U A L N O S T I

Dakle, po slovu privilegija, nerimokatoličko stanovništvo (dakle, ne samo pravoslavno, nego i židovsko, protestantsko, grkokatoličko itd.) bi bilo diskriminirano kod dobivanja statusa građanstva (nika vrsta gradskog patricijata - najviši status u varoši u koji su ulazili najimućniji i najugledniji žitelji), u upravljanju varoši i u doseljavanju.

Međutim, za davanje cilog (i tako objektivnog) odgovora na taj problem treba imat u vidu dvi stvari: prvo, vodit računa o tom da je Mariatheresiopolis bio dio Habzburške monarhije, i drugo, ispitat kako su paragrafi iz privilegija sprovedani.

Kad je rič o prvom pitanju, na njega smo već dilom odgovorili u uvodu, i možmo samo ponovit da je feudalna habzburška država, ko i sve druge sridnjovikovne države bila konfesionalna država. Zbog jake povezanosti i međusobnog uticaja države i crkve, te ogromnog značaja religije u svakodnevnom životu, država je svojim aktima štitila vladajuću konfesiju. Mi možemo danas kazt da to nije pravično, ali jedno od osnovni pravila historijske znanosti kaže da se suvrimeni odnosi ne smidu projicirat u prošlost. Gledamo l stvari na taj način, vidićemo da ove odredbe privilegija ne idu ispod tadašnji standarda, već su u skladu sa ondašnjim društvenim svaćanjem, koje je važilo u svim feudalnim sistemima (sami smo svidoci bolesne težnje aktualne srbijanske i srpsko-prečanske politike stvaranja etnički čisti država na kraju XX. vika (moto: "wir über alles"), osuđene od demokratskog svita). Na regulaciju konfesionalnog statusa građana u privilegiju je zato utico opći pravni položaj konfesija u državi. Samo izuzetno je ta regulacija išla iznad tog, na šta su mogli uticat velik broj, bogatstvo, značaj pripadnika nedominantne vire itd. U Subatici brojnog, bogatog i uticajnog pravoslavnog stanovništva nije bilo (upor. broj pravoslavni domaćinstava u Subatici 1748. i 1785., u: Koreni I, str. 152-189, str. 193-234, pa Iványi II, str. 322-325.), zato što se većina pravoslavaca iselila četrdeseti godina kad nije tila privatit civilni status, nego je radije nastavila živit vojničkim životom (to je posebna tema, pa se nadam da ću i o tom moć jedared napisat čitateljima "Glasa ravnice").

Sprovedanje ovi normi je egzaktnije pitanje i ne stvara nikaka dvoumljenja. Pokazaćemo da su ovi paragrafi slabo ili opće nisu sprovedeni, i da, zapravo, nisu doveli ni do kake konfesionalne diskriminacije prema pravoslavnim virnicima, a još manje su, kako se tvrdi u aktualnim *quasiraspravama*, dovele do progona pripadnika ove konfesije (do takog apsurdnog zaključka se ne mož, ko što smo vidili, doć ni samim čitanjem teksta privilegija). Dakle:

a.) iste 1779. godine, suprotno odredbi privilegije, u prvi popis građana Mariatheresiopolisa uvršteno je i 38 Srba (Iványi I., Szabadka szabad királyi város története, II. rész, Szabadka, 1892, str. 323-324, Okmánytár (diplomatarij), str. 55-61. Razlog relativno slabog učešća pravoslavnog puka u sastavu građanstva (oko 5%) jeste posledica navedenog neprivaćanja civilnog života četrdeseti godina XVIII. vika (opiranje za odseljenje u druge graničarske krajeve najimućniji i najuticajniji graničara).

b.) Prvi pravoslavni građanin je izabran u varoški senat već sedam godina nakon privilegija (1786.) i zvaó se Jovan Popović (Iványi II, str. 13 i 324). To je bila posledica donošenja čuvenog Patenta o toleranciji (1781.) Josipa II. kojim su pripadnici niki viroispovisti (međ njima i pravoslavne) približeni u njevom položaju sa pripadnicima dominantne državne vire. Do tad oni nisu mogli bit članovi zbog konfesionalne osnove dotični državni regula. Jedan pripadnik Srba otprilike odgovara procentualnom učešću srpskog stanovništva u Subatici (oko 12% - Iványi I, str. 245, Koreni I, str. 193-234).

c.) slična situacija je bila i sa doseljavanjem zanatlija, ko puno manje značajnim pitanjem u odnosu na prijašnja dva. Sigurno je da su Srbi zanatlije doseljavani, kako prija izdavanja privilegije (najveći broj lica doseljeni u Subaticu do 1765. su bili baš Srbi - upor. Koreni I, 227-8), tako i posli tog. Iako je još četrdeseti godina XVIII. vika u određenoj miri favorizirano katoličko stanovništvo prilikom doseljavanja u varoši (Iványi I, 142-3, 183), srpsko stanovništvo ne samo što se nesmetano doseljavalo posli tog, nego su oni bili dominantni doseljenici.

Bezobzirno jeftino politizirajući i polazeći od tog da sve što nije neposredno srpska historija treba odbacit ko crno-žute, vaticanske, masonske i ine neprijatelje srpstva, (prisitimo se samo marksistički historičara koji su smatrali da svitska historija počima sa 1917. godinom i to baš u Rusiji, kasnijem Sovjetskom Savezu, a nacionalna sa pobidom socijalizma (kod nas 1941-45). Najveći broj konvertita danas je samo promenio mista u jednaćini - sve što nije neposridno vezano sa historijom sridnjovikovne i novovikovne Srbije ne treba ni izučavat. "Dok mi nismo došli, vlado je potop jer mi smo nebeski narod" - ko da oćedu kazat) aktualna gradska es-pe-es politika baca ljagu na jedan stvarno velik događaj u historiji Subatice, koji je dono dobra svim žiteljima grada brez obzira na viru i naciju. Namerno prićutkuju da je naša varoš dobila puno povlastica, zafaljujući kojima je , među ostalim, velik dio novca ostajo samoj varoši (o čemu danas možmo samo klapit). Stav ovake politike je možda i svatljiv jer većina espesovaca, odnosno njevi pridaka nisu imali nikake veze sa Subaticom, a pogotovo prija "oslobodenja 1918." nisu ni ćuli za nju.

Subatica je 1779. bila dio jedne države, juće druge, danas je treće (istini za volju, najduže je u svojoj historiji bila dio Madžarske, pa potom Turske, pa tek onda prve, druge i treće Jugoslavije). Da nije bilo statusa slobodnog kraljevskog grada, Subatica danas ne bi bila kaka jeste i cigurno puno manja i nerazvijenija.

Zato se, na kraju, nadam da sam ovim skinila dio ljage koji se bezočno baca na historiju naše varoši, i ujedno joj čestitam ovaj tako važan dan. Poželimo joj svi da ga još puno puta slavi.

MATOŠ: BUNJEVCI SU HRVATI

Ne postoji ni jedan valjan argument koji bi mogao ugroziti iskaz: Bunjevci su Hrvati

Bunjevci su dio hrvatskog naroda. Svidalo se to nekome ili ne, odgovaralo to nečijem interesu ili ne. Istina jeste, a laž nije. Kao svaka istina i ona je plod mukotrpnog rada znanstvenika na (u ovom slučaju povijesnim) činjenicama.

No, sudionici smo vremena u kojem se ta istina dovodi u sumnju. Ili, da budemo precizniji, ona se osporava. Znajući, međutim, da osporavati može svatko i da se osporavati može sve, moramo pri procjeni vrijednosti samog osporavanja i njegova rezultata imati na umu, opreza radi, sljedeće momente: 1. kompetenciju onoga tko osporava (utemeljenost i širina njegova svjetonazora); 2. valjanost samoga argumenta kojim se osporava (na kojim osnovama, povijesnim dokumentima se zasniva istinitost argumenata) i 3. razloge zbog kojih se osporava (znanstveni i izvanznanstveni: dnevno-politički, koristoljubivi, ideološki,...). Analizirajući sada kroz prizmu ovakva načina promatranja današnja osporavanja, neumitno dolazimo do sljedećih zaključaka:

1. Nijedan čovjek koji danas osporava gore navedene istine nema ni iole ozbiljniju kompetenciju koju ta zadaća zahtjeva. Temeljitiya analiza mjeritornosti pojedinih osporavača ovdje će izostati (jer sam poučen gorkim iskustvom gl. urednika ovog mjesečnika - zbog iznijeti istinitih kvalifikacija nekih ljudi tužen je sudu!). Stoga ću samo napomenuti: strujari i zavarivači mogu ozbiljno govoriti o "stanju" i "prilikama" oko električne struje ili željeznih cijevi, a čovjek od knjige - znalac o stvarima napisanim u knjigama!

2. Nije se pojavio ni jedan valjan argument koji bi mogao ugroziti iskaz: Bunjevci su Hrvati. Ispravnije rečeno, nije se pojavio nijedan argument uopće. Jer narav je ovog problema povijesna, čija grada počiva na pisanim dokumentima (vremenski daleko od nas) koja se, pak, nalaze u određenim arhivima. To i jeste argument u ovakvoj vrsti problema: Te i te godine u tom i tom dokumentu, koji se nalazi tamo i tamo napisano je od strane toga i toga da su Bunjevci to i to. Tako se povijesna znanstvena istina uspostavlja. Teza čelnika bezobraznih šeptrlja, oh pardon (izvinite na lapsusu), Bunjevačko-šokačke stranke da su Bunjevci zaseban južnoslavenski narod (!?) znanstveno je neodrživa jer nema svoje povijesno

dokumentirano osvjedočenje. Sa stanovišta znanosti to može biti nepromišljena i slobodna kombinacija u dvaju pojmova, fantastični produkt mašte ili puka tlapnja, ali istina ne.

3. Ono što je simptomatično za sve osporavatelje jeste da sva stremjenja ka opovrgavanju gornjeg iskaza dolaze sa točaka koje se nalaze izvan znanosti. Bilo da je u pitanju slavloljubivost osporavatelja, njegova želja za proboj u sredstva priopćavanja (za neke sigurno jedina prilika za pojaviti se u tisku ili TV), korisnost to jest osobna dobit (novac, privilegije...) ili izivljavanje socijalno-psiholoških frustracija, moramo znati da je takav način govora, izvan znanosti, govor ideologije. A kada ideologija govori istina mora šutjeti. (Marx: "Ideologija je lažna, iskrivljena svijest"). No, nenaučena zadaća ide na savjest njihovim nastavnicima marxizma. Naravno, ako je dotični osporavatelj stigao do srednje škole.

Na kraju uživajmo malo u istini. Napisana je od čovjeka koji je naše gore list (Tovarnik, Srijem), čovjeka koga povijest veliča i slavi, čovjeka čiji je život bio dostojan imena čovjeka, čovjeka kome je ta istina znana već, sada, daleke 1897. godine...

Pustimo neka govori Antun Gustav Matoš i tako pružimo jedan nesuvremen argument suvremenosti:

"Dok mi u svakojoj reverendi vidimo mračnjaštvo, Srbi se ponose katoličkim svećenikom Ljud. Vulićevićem, iz našeg Cavtata, govoreći o srpsko-bunjevačkim a ne srpsko-hrvatskim organizacijama, mada su Bunjevci Hrvati."

"Mi gubimo hrvatski narodni teren. Tek od nedavno se Bunjevci osjeteše Hrvatima, a ne pobrinemo li se za "Neven", za hrvatski rad i knjigu među krasnim onim narodom od Subotice do Vukovara, od Baje pa do Mure, izgubićemo ga kao već napola što izgubismo starohrvatsko Međimurje mada nam je tu pred nosom".

P.S.

Ona tj. istina da su Bunjevci Hrvati je opstojala, opstoji i opstojat će dok se istinoljubivost cijenila, poštivala i njegovala. Ne smijemo olako dozvoliti da ona utihne, jer ako utihne živjet ćemo u laži što je nedvojbeno licemjerno.

Matošev učenik

Sa tobožnjeg "sudenja" Ostoji Sibinčiću,

ZA HRVATE NI BOGA NI PRAVDE

Suđenje Ostoji Sibinčiću, predsjedniku mjesne zajednice Hrtkovci, agilnom članu Šešeljeve radikalne stranke, te nekadašnjem vojnom licu (osuđenom 1971. godine u Skoplju zbog samovoljnog napuštanja vojske, te maltretiranja potčinjenih i mladih), prekinuto je, i nastavit će se - kaže sud u Rumi - 12. siječnja.

Uz to, pritvor mu je ukinut, pa se u Hrtkovcima (pričaju mještani) nastavljaju "noćne posete" nepoćudnima, a onim što su se drznuli da se na sudu pojave kao svjedoci, crno se piše - jedna kuća je već izgorjela, a sve svjedočenje se - polako ali sigurno, svodi na ono - moja riječ protiv tvoje. Javni tužilac - ni čuvena "pravna država" se nisu postarali da od 21. kolovoza prikupe niti jedan konkretan dokaz o krivici Sibinčića za etničko čišćenje u Hrtkovcima.

Gradonačelnica Rume, Divna Ićitović, navodno vjeruje pravosuđu, ali odbacuje optužbe po kojima se u Hrtkovcima događalo etničko čišćenje. Načelnik sreskog okruga, Žikica Toljak, ove događaje nazvao je "migracionim kretanjem izazvanim ratom!"

Neki odgađanje suđenja za 12. siječnja tumače političkim manevrom suda - tada će se, naime, znati tko će pobijediti na predstojećim izborima, pa će, prema tome, vjerojatno biti razrezana i kazna. Sve u svemu, samo naivni su mogli povjerovati u neko kažnjavanje po pravdi. Seljani, starosjedioci Hrtkovaca govore šapatom. Ponešto i hoće ispričati, jedino ako vas dobro poznaju, ali obvezatno zamole da njihovo ime ni slučajno ne pominjete. Tako Srpkinja iz Hrtkovaca, na izjave kako su, između ostalog, protjerani Hrvati svoje stračare

mijenjali za trokatnice, kaže nešto sasvim drugo:

- Ma, kakvo menjanje, crno im bilo! Ljudi su Hrtkovce napustili plačući, bez igde ičega! Terali su ih preko noći, ni najnužniju odeću nisu smeli poneti!

O ovim suseljanima kaže sljedeće:

- Od kako su došli, selom je zacarovao kriminal, šverc, siledžijstvo i kurvaluk. Uvalili se u tuđe bogatstvo, pa samo troše i razbacuju. Niko ništa neće da radi, a "nasledene" njive stoje neobrađene. Od nas, starih, niko ništa ne sme da im kaže, jer je njima ubit' čoveka - ko popit čašu vode. Naši Hrvati su plakali kad su odlazili, a sad mi plačemo za njima!

Vesna Kljajić

Iz pera čovjeka koji je bio prisilno mobiliziran

NAPAD

-Diž se! Brzo! Napad! Zove te major! - čujem u polusnu, kao iz daleka, usplahiren glas. Prepoznajem glas. To je vezist. Što me budi? Pa tek sam zaspao. U prvi mah nisam bio svjestan gdje se nalazim. Pomislih da sam zakasnio na posao. Baterijska lampa mi probada tek poluotvorene oči, bode u mozak. Podižem ruku, štitim se od te napadne svjetlosti. Drugom rukom mahinalno dohvatam bombu ispod jastuka. Znam, puška visi o klinu iznad glave. Predaleko je.

Šta će ti bomba? - dreknu momak - Major te zove! Napad! Napad iz Osijeka! - U hipu se razbuđujem. Znam i gdje sam i tko sam i što znače riječi uspalhirenog momka, ništa dobro.

- De-de smiri se. Znaš da oni mene neće. - pokušah se našaliti, iako mi ni najmanje nije bilo do šale. To što sam kazao "oni mene neće" bilo je sasvim na mjestu. Naime, jedini sam ja govorio hrvatski i nisam se libio reći da sam Hrvat. Jeste da sam toga radi, često bio provociran, a nekoliko puta i u ozbiljnoj situaciji od pijanih strogoumjerenih naših. Većina rezervista mi je davala podršku, no samo prećutnu. Treba ipak imati petlju pokazati nemrznju, da ne kažem simpatiju, prema "neprijatelju", pogotovo ako su svi pod oružjem, a ubojstva, slučajna ili namjerna, budu proglašena za nesretan slučaj ili herojsku smrt, ovisi o okolnostima.

- Sklanjaj mi tu baterijsku s očiju gušteru! - Momak se ukipi. Nije navikao da povisim ton. On se još nije odvikao kasarnskih komandi. Tek je pre par mjeseci odslužio JNA, a već ga "zakačila" rezerva, a ja sam ipak imao neki sitni čin, a po godinama bih mu mogao biti otac.

- Pucaju - promuca.

- Pucaju, to čujem i ja. Šta sad ja treba da zaustavim pucanje?

- Ne, treba odnijeti municiju na prvu liniju.

Sad se ja ukipih.

Znam, ako je stvarno napad, otpuhat će nas u Dravu, a ako su se pak međusobno potukli, mogu i mene skinuti rafalom. Moj kamion nije BVP ni BTR. To je obična kabina i to sa

ciradom. Praćkom bi me skinuli. Brzo sam se obukao, dohvatio šmajser, otkočio ga, no metak nikad nisam držao u cijevi. Noć. Dvadesetak minuta do ponoći. Mrak. Nigdje svjetla. No to nije ni čudo, jer struju nismo imali. Tek poneka baterijska naprasno pocijepa krila tmine. Izlazim. Čujem užurbane glasove. Jedan bradonja, jedan obrijan i jedan neobrijani ili je tek sada shvatio zov korijenja, ne znam, nešto žučno objašnjavaju majoru, koji, valjda ni sam ne zna što bi trebalo uraditi. Kad me spazio, kao da mu laknulo, kao da je svoju brigu prebacio na moja pleća. To sam doslovce tako i osjetio. Inače, bio je veoma dobar čovjek, aktivni starješina, no koji bi ipak više volio kancelarijski posao. Ratovanje nije bilo za njega. Zamaralo ga je. Nije vidio pravu svrhu svog boravka u ovoj opustjeloj okolini, kao uostalom i većina nas rezervista. Dobrovoljci su drugo. Oni imaju cilj. Uglavnom je to "čišćenje terena" tj. grabež i pljačka. No toga ovdje u Kopačkom ritu, pored Drave, a pod Osijekom, nije bilo. Šuma, močvara i Drava.

- Vozač - počeo on kao da se ispričava - nestalo je municije. Treba prebaciti pet sanduka.

- Sad, po ovakvoj tami, bez svjetla? - postavih pitanje na koje nisam očekivao odgovor ni spas. To je zapravo više bila konstatacija.

- Mi ćemo te štititi - javi se bradonja, kojeg sam poznao po videnju, kao uostalom i sve druge s prvih bunkera. - hajde bre, požuri. Naši drugovi ginu od ustaša, a ti se plašiš mraka.

- Ne kenjaj - obrecnuh se - i sam znaš kako je put blizu Drave. Uostalom ja znam plivati. - Tim sam valjda htio sam sebe utješiti.

- Hajde, tovari miniciju! - pokušah strogo.

- Natovarena je - otegnuto će neobrijani - Nego ti vozi.

Požurih do kamiona. Ključ u bravu, šmajser u držač. Kamion pali ko mina. Jedva da čujem rad stroja od laveži mitraljeza i automatskih strojica. Bradonja je u kabini, ostali nazad. Krećem. Polako, oprezno. Put vodi tik uz Dravu. Polovina travnja je. Drava opada. Strma obala kao da mami

kamion koji se gega preko rupčaga i lokvi od prošlotjednih kiša. Meci zuje kao dravski komarci (to su valjda najkrvoločniji komarci koje sam imao čast upoznati ili su poseban pik imali na nas, uljeze). Najviše straha je od svijetlećih metaka. Drava se lijeno vuče, tiha i crna u noći, poput tinte. Pojačava i produžava agoniju odjeka rafala. Prvi put osjećam kako mi se leđi krv u žilama. Putujem u neizvjesno. Osjećam kako strah raste. Nije mi prvi put da sam suočen sa smrću. Sjećam se kad mi je metak iz pištolja pored glave udario u zid, ili kad je bomba eksplodirala na dva-tri metra od mene. Tada se nisam imao vremena uplašiti. No ovo je nešto drugo. Pratim put više po sjećanju. Oči mi iskočile kao mačku u crtanom filmu. Vozim polako. Tjeskoba prekriva dušu. Uvlači se u kosti kao jutarnja izmaglica kopačkih močvara. Mislim na svoje kod kuće. Da bi skrenuo tok misli od opasnosti koja fijuče oko mene, zamišljam dnevnu sobu, televizor i moje rođene kako čekaju zadnje vijesti, možda s većom zebnjom, da ne pročitaju moje ime na ekranu. Obuzima me tuga. Više ne žalim sebe. Njih žalim. Suze mi mute i onako oskudnu vidljivost. Stežem zube. Zabacujem glavu i dodajem gas. Kamionče poskoči ko jarac. Čujem psovke i galamu odastrag.

- Jesi li poludio, bre? - viknu bradonja na mene uz sočnu psovku - ti ćeš nas pobiti pre ustaša!

- Šta je? Zar se i ti bojiš? - smogoh snage da se glasno nasmijem - Vidiš da su utihnuli, sigurno nemaju municije pa da požurimo. - Nisam čuo odgovor, od iznenadne žestoke pucnjave. Konačno smo stigli. Vidim vatru. Jedan momak okreće veprića na ražnju.

- Gasi vatru! - viknem - pa iz Osijeka te vide! - nisam toliko brinuo za njega već za sebe.

- Neću gladan da poginem - oteže pijano momak.

Streljivo su brzo istovarili i ja sretno stigoh "kući".

Ujutro se ispostavilo da napada nije bilo. Što se zapravo dogodilo? Dobrovoljci su išli u lov, i nisu vodili računa o položaju teritorijalaca (naime, tamo je bilo više formacija, tako reći, s neovisnom komandom, pogotovo ponašanjem). Tako su ovi prvi pucali po teritorijalcima. Dakako da im je vatra bila uzvraćena. Tada je nastao pakao. Za čudo, nitko nije bio ni ranjen, jeste da su potrošili streljiva u vrijednosti, za koju bi se mogao kupiti bolji auto.

Prolaznik

András Ágoston, predsjednik VMDK o trenucima koje sa zebnjom proživljavamo i iščekujemo

NE KRVAVIMO RUKE

- Uvijek smo spremni dodati naših 15% glasova za autonomiju Vojvodine ali i ostali njeni žitelji trebaju nastojati na onom minimumu od 50% + 1 glas za to
- Buduća će savezna Vlada biti u gorkoj situaciji da se suoči sa stvarnošću
- Već smo pozvali Mađare iz Vojvodine, da se ne odazivaju mobilizaciji, a taj se zahtjev može odnositi i na eventualnu vojnu intervenciju od strane inozemnih sila

Ágoston András rođen je 1944. godine u Adi gdje je i završio osnovnu školu. Srednju školu pohađao je u Subotici, a Pravni fakultet završio je u Novom Sadu. Desetak je godina radio kao novinar da bi nakon toga bio na funkciji društvenog pravobranioca samoupravljanja u Veću Saveza sindikata Vojvodine. Za vrijeme socijalizma bio je delegat u Skupštini Srbije. Nakon pojave višestranačkog ustrojstva u bivšoj SFRJ zajedno sa još 11 intelektualaca jedan je od osnivača VMDK čiji je danas predsjednik. Živi u Temerinu, oženjen je i otac je dvoje djece.

Glas ravnice: Još jedni izbori su protekli. Kako tumačite njihove rezultate?

Ágoston András: Mislamo da ni ovi, kao ni prethodni nisu bili demokratski. Ipak, sudjelovali smo na svim trima prethodnim izborima, mada smatramo da je, kao i do sada, SPS bila u najpovoljnijoj situaciji. Imala je prigodu izravno utjecati na ukupne izborne rezultate s obzirom na to da su posjedovali svu infrastrukturu koja izborni postupak vodi. Međutim, i dalje smatramo da jedino na izborima možemo steći legitimitet da zastupamo interese Mađara u Vojvodini, kako u zemlji, tako i u Europi i svijetu.



Ágoston András

Glas ravnice: Vaš uspjeh na proteklom izborima?

Ágoston András: Bili smo uspješniji na svim izbornim razinama, jer ovog puta imamo više odbornika u općinskim skupštinama i zastupnika u oba parlamenta nego na prethodnim izborima. Naravno, samim rezultatom smo zadovoljni. Uspjeh se može objasniti evidentnom promjenom svijesti naših ljudi. Shvatili su da u

sadašnjim uvjetima jedino izlaskom na izbore i glasanjem za naše kandidate mogu osigurati i vlastitu egzistenciju na ovim prostorima. Mnogo smo radili na pripremama oko ovih izbora. Pošto nas u principu mediji ne podržavaju obilazili smo ljude na terenu i to se, na sreću, pokazalo kao najefikasniji način izbornih priprema.

NEĆE IM BITI LAKO

Glas ravnice: Odnos snaga i u republičkom i u saveznom parlamentu između (koalicije na) vlasti i oporbe je ostao približno isti kao i prije. Gospodin Panić i savezna Vlada će biti smijenjeni, sankcije sve teže i pooštrene, a sve se više govori i o mogućoj vojnoj intervenciji. Što očekujete od vaših odbornika i zastupnika da mogu učiniti u skupštinama?

Ágoston András: Mi ne pravimo razliku između pozicije i opozicije. Nijedna nas partija u parlamentima ne podržava u našim zahtjevima za personalnom autonomijom. Zainteresirani smo da partije sa demokratskim orijentacijama sudjeluju u političkom životu u što većem broju. Međutim, za svaku užu političku suradnju tražimo političku

I N T E R V I E W

izjavu stranke da se slaže sa time da se otvoreno i neriješeno nacionalno pitanje Madara u Vojvodini rješava dijalogom. Od naših ljudi u skupštinama očekujemo da se bore za dosljedno sprovođenje programskih ideja Stranke.

Glas ravnice: Što mislite kako će izgledati sastav nove savezne Vlade i što od njih možemo očekivati?

Ágoston András: Ne znam na koji će način ona biti sastavljena. Sigurno je da se do konačnog sastava Vlade neće lako doći. Međutim, ma kako ona bila sačinjena bit će u gorkoj situaciji da se suoči sa satvarnošću. Nadam se ipak da će razum nadvladati i da ćemo kao društvo nadvladati poteškoće koje nas dulje vrijeme prate, te krenuti ka pravom preokretu u gospodarstvu, politici, i ispuniti uvjete za ulazak u Europu.

VOJVODINI DATI NOVI LIK

Glas ravnice: Slažete li se sa konstatacijom da je Vojvodona toliko razbijena da je od nje sačuvan ostao samo još njen sjeverni dio?

Ágoston András: Od Vojvodine iz Ustava od 1974. godine nije ostalo ništa, a što će dalje od nje biti ovisi od njenih žitelja. Ne smatramo da je isključena mogućnost da nov lik Vojvodini mogu dati autonomije koje traže Mađari i Hrvati, pa i druge manjine ukoliko budu postavile slične zahtjeve.

Glas ravnice: Što mislite o ujedinjenju svih stranaka koje se bore za autonomiju Vojvodine?

Ágoston András: Polazimo od činjenice, a koja se već potvrdila, da većina ljudi ne želi Vojvodinu kao pokrajinu sa ranijim prerogativima. Stoga smo izradili koncept trojne autonomije Madara u Vojvodini. To ne znači da smatramo da treba odbaciti nastojanje za stvaranje autonomije Vojvodine. Dapače. Uvijek smo spremni dodati naših 15% glasova, ali i

ostali njeni žitelji trebaju nastojati na onom minimumu od 50% + 1 glas za njenu autonomiju. Mi na proteklim izborima nismo nastupali u koaliciji, ali tijesno surađujemo sa Demokratskim savezom Hrvata u Vojvodini jer ih smatramo svojim prirodnim političkim saveznicima pošto su nam programska opredjeljenja veoma slična.

Glas ravnice: Što je VMDK učinio vezano za rješavanje problema Madara u postojećoj državi, a što njihovom internacionalizacijom?

Ágoston András: Na žalost, primjera za poboljšanje situacije Madara u Vojvodini nemamo. U toku je stalni proces ukidanja naših prava koja smo godinama, kao manjina, imali. Od ove vlasti drugo i ne možemo očekivati. Rješenje očekujemo u okviru Mirovne konferencije o Jugoslaviji. Mi smo spremni strpljivo čekati, ali ne i odustajati od svojih zahtjeva. Uostalom, vrijeme radi za nas, i nadam se da ćemo uspjeti postići našu autonomiju.

Glas ravnice: Smatrate li da sa gospodinom Miloševićem vrijedi pregovarati kada on svoje neistomišljenike etiketira kao neprijatelje države?

Ágoston András: I pored toga što je stav vlasti spram nas takav kakav je mislimo da treba razgovarati sa svim zvaničnicima koji u politici odlučuju. Inzistiramo na dijalogu sa državnim organima i mislim da on može osigurati rješenja za sadašnja nagomilana neriješena pitanja mađarske nacionalne manjine. Na etiketiranju smo se već svikli, jer je izgleda to praksa koje se vladajuća stranka teško može odvići.

NE ŽELIMO U RAT

Glas ravnice: Da li ste zadovoljni uređivačkom politikom informativnih emisija na mađarskom jeziku u okviru državne RT?

Ágoston András: Nas mađarski mediji u Vojvodini uopće ne

podržavaju. Mi im na tome ne zamjeramo, jer se i sami bore za goli život. Naravno, to nam ne prija, ali smo, poučeni dugogodišnjom praksom, navikli na to. Nadam se da će i u ovoj sferi društvenog života jednom doći do demokratskih promjena i da će taj prijelaz proteći bez problema.

Glas ravnice: Jednom ste prigodom izjavili da bi u slučaju neposredne opasnosti po mađarsku nacionalnu manjinu u Vojvodini za Vama pošlo u Mađarsku oko 100 - 150 tisuća ljudi. Otkuda takav optimizam?

Ágoston András: Tu sam izjavu dao na osnovu realnih činjenica. Nisam rekao da će do toga doći, ali to je realno gledajući moguće. Ne mislim da bi ti ljudi mene osobno slijedili, ali mislim da najveći dio Madara vjeruje VMDK - u. Uostalom, to su i izborni rezultati pokazali u onim općinama gdje naši ljudi čine većinsku populaciju. VMDK nikada ne bi ljude pozvala na bijeg bez razloga. Dakle, sve dok ne postoji realna opasnost od masakra naših ljudi takav poziv sa naše strane neće uslijediti.

Glas ravnice: Ukoliko do vojne intervencije dođe, da li ćete se zalagati za pacifizam, tj. pozvati Mađare da odustanu od bilo kakvog oružanog otpora i ne odazovu se općoj mobilizaciji o kojoj se sve više priča?

Ágoston András: Mi smo i do sada pozivali Mađare da se ne odazivaju vojnim pozivima sve dok se građanski rat ne okonča. Mislim da je to osnovno ljudsko pravo da netko ne sudjeluje u građanskom ratu. Taj opći stav može se prenijeti i na spomenutu mogućnost.

Interview vodio: *Zlatko Romić*

- Reportaža sa smučanja u organizaciji Mladeži DSHV

SLALOM SA VISOKIH TATRI

Krenuli smo 1. siječnja 1993. godine. U autobusu se još uvijek osjećalo praznično raspoloženje. Prepričavali su se događaji od protekle noći. Iako je bila večer razgovor je tekao živo, te nismo ni primijetili kad smo stigli do granice. Začudo, granicu na Kelebiji smo prešli bez mnogo uzbuđenja.

Nakon "repete" ipak smo siti uzeli svoje smučke i izišli napolje. Tamo nas je čekalo novo iznenađenje. Đurika (naš vozač) nije mogao upaliti autobus. U sveopćem očaju vođa puta, "izvjestitelj Radio Tatri", tješio nas je da se ovakve i slične stvari dešavaju prvih dana. Poslije nekoliko trenutaka ustanovljeno je da se nafta

nadimak Geza Kamikaza. time je bacio u zaborav sve padove prethodnog dana.

Dok smo četvrtog dana vozili prema Ždiaru, 25 km od Stare Lesne, u autobusu smo slušali mile zvuke hrvatskih pjesama. U Ždiaru su staze bile odlično te smo na istim terenima proveli još jedan dan. Tu smo uz pomoć našeg instruktora dopunili naše znanje. Međutim, sljedećeg dana otišli smo u Štrbske Pleso. Staze nisu bile tako loše. Problem je samo bio što se do staza moralo dugo pješati.

Imali smo jedno tmurno jutro. Ledena kiša je već uveliko padala ali smo mi ipak krenuli u Ždiar. Pošto je kiša bila sve jača put se pretvorio u pravi led, vratili smo se u hotel. Toga dana neki su odlučili otići na bazen dok su se drugi odmarali u sobama. Krupni snijeg koji je počeo padati tog popodneva vratio nam je nadu da smučanje neće propasti.

Natjecanje koje smo pripremali svih tih dana održano je u Ždiaru u petak 8. siječnja. Svi smučari bili su raspoređeni po uspješnosti savladanog tečaja u smučanju. U grupi "A" bili su oni koji su već od ranije smučali ili su bili izuzetno talentirani početnici. U "B" grupi nalazili su se oni koji su dobro svladali tečaj dok su u "C" grupi bili oni najslabiji. Te večeri objavljeni su i pobjednici u svim kategorijama. Najbolji smučar u "C" grupi bila je Marina Skenderović (38), koja je poslije 10 godina baš za tu prigodu, ponovo stala na skije. Slobodan Berberović (15) koji je najuspješnije svladao tečaj smučanja osvojio je prvo mjesto u "B" grupi. Naziv najboljeg smučara, a također i prvo mjesto u "A" grupi osvojila je Senka Skenderović (14). Diplome i nagrade dodjeljivane su i za druge aktivnosti kao što su rekord u spavanju na sankama koju je dobio Robert Sabanov (15 mjeseci) ili za najmlađeg potencijalnog smučara koju je dobila Iva Bačić (7 mjeseci).



Visoke Tatire

Nedostatak uzbuđenja nadoknadili su nam slovački graničari, koji su htjeli vratiti cio autobus zbog dječijeg pasoša koji je tek nedavno istekao. Međutim, odlučilo se da će svoje putovanje prekinuti kćerka, čija je putovnica istekla, i njen otac.

Zimovanje je počelo 2. siječnja kada smo stigli u Staru Lesnu na Visoke Tatire. Naše prebivalište nalazilo se u hotelu "Cestovni Staubi" B kategorije. Pošto smo ispakirali stvari iz autobusa neki su otišli smučati, neki samo da vide terene, a neki su obavili prvu kupovinu i razgledali gradić Smokovec, koji je 4 km udaljen od Stare Lesne. Umorni vratili smo se u tople sobe i spremili se za večer. Blagi užas uhvatio nas je kad smo vidjeli i okusili naš prvi obrok u hotelu. Puni nade sljedećeg jutra otišli smo u trpezariju gdje je bio serviran tzv. doručak.

zgusnula, pošto je proteklu noć temperatura bila svega -28 °C. Srećom Đurika je u autobusu imao butan kojim je zagrejao rezervoar sa naftom i konačno upalio autobus. Nakon 15 minuta stigli smo do odredišta. Smučarske staze su nam se svidjele i odlučili smo da sljedeća dva dana dolazimo na iste terene. Sa prvim sumrakom krenuli smo nazad u hotel na večer. Tokom večere mogle su se čuti primjedbe na kruh koji kao da je bio pečen još prije Božića. Kasnije je i kruh postao mekši. Poslije večere neki su se kartali u svojim sobama, a neki su svratili na piće prije spavanja.

Sutradan neki su prvi put stali na smučke. Manji dio nas uputio se na stazu dugu tri kilometra. Na njoj su se toga dana mogli vidjeti "dobri" padovi. Već sljedećeg dana novopečeni smučar Geza zbog par vratolomnih padova dobio je



Mali predah

Nakon toga nastavljeno je slavlje koje je trajalo do kasno u noć.

Posljednjeg dana, u subotu 9. siječnja, nekolicina nas otišla je da se još jednom spusti sa Visokih Tatri, dok su ostali tumarali po ulicama Smokoveca i obavili posljednje kupovine. U 13.30 i 00 sec (pri kraju smo već postali veoma točni) napustili smo Smokovec i kroz prozor autobusa s nostalgijom posljednji put uprli poglede na Visoke Tatire pod čijim smo okriljem proveli nezaboravne dane.

Većim dijelom puta u autobusu se odvijalo kolektivno spavanje. Razbudili su nas carinici na jugoslavenskoj granici. U autobus je ušao jedan omanji policajac i sa vrećom u ruci "brao" je naše pasoše. U međuvremenu netko iz grupe mu je dobacio: "pazite da vam se kesa ne pokida". U autobusu je prasnuo smijeh. Poslije kratkog vremena "plavi štrumf" nam je naredio da

izađemo iz autobusa. Svu prtljagu smo morali izvaditi iz "bunkera". Carinici zajedno sa "plavim štrumfom" detaljno su pregledali sve kofere. Našli su samo rublje, prljave hlače i čarape. Kod onog što im je dobacivao u autobusu pronašli su i "Borbu" i "Slobodnu Dalmaciju". Novine su zaplijenjene i odnete šefu. Na kraju su ipak vratili te novine. Dva "sumnjiva" dečka pretražili su čak sa "žmig-žmig" detektorom za oružje. Od hladnog oružja pronađen je samo "šrafčiger" kod vode puta. Nakon bespotrebnog maltretiranja carinici su nam dozvolili da prijedemo granicu.

Zanemarujući male nevolje na granicama smučanje je bilo predivno i nezaboravno. U nadi da ćemo se i sljedeći put tako fino provesti pozivamo i Vas da nam se iduće godine u pridružite.

Merlina Skenderović

REZULTATI SLALOMA U ŽDIARU 8. SIJEČNJA 1993.

"A" grupa

1. Skenderović Senka	10,2 s
2. Dulić Pajo	10,4 s
3. Ivković vinko	10,5 s
4. Vojnić P. Zlatko	10,6 s
5. Skenderović Merlina	10,8 s
6. Bašić P. Geza	10,9 s
7. Andrašić Stevan	11,0 s
8. Vuković Zoran	11,2 s
9. Vuković Miroslav	11,4 s
10. Radakov Ksenija	11,5 s
12. Benčik Pere	11,6 s

"B" grupa

1. Berberović Slobodan	10,2 s
2. Stantić Stanislava	10,3 s
3. Bedić Pere	10,4 s
4. Parčetić Ana	10,9 s
5. Planinić Josip - mlađi	11,0 s
6. Skenderović Zinka	11,1 s
7. Planinić Robert	11,2 s
8. Saulić Željko	11,4 s
9. Sabanov Božana	11,5 s
10. Planinić Josip	11,8 s
11. Skenderović Nela	12,2 s
12. Vojnić P. Suzana	14,0 s
13. Andrašić Katarina	16,2 s
14. Šarčević Miroslav	25,0 s

"C" grupa

1. Skenderović Marinā	7,5 s
2. Sabanov Nikola	7,8 s
3. Sabanov Aleksandar	9,0 s
4. Ivković Anica	9,8 s
5. Sabanov Julija	10,6 s
6. Đanić Ana	15,6 s

Proslava Materica

POVRATAK BALOVA

Lijepi običaj Bunjevaca, Materice, kada se svi na osobit način sjećamo majki, supruga, baka, obilježen je i od strane Mladeži na prigodan način. Tako je u nedjelju, 13. prosinca, na sam dan Materica u maloj sali "Bunjevačkog kola" održan bal na kome je bio nazočan veliki broj mladih. Uz svirku i pjesmu tamburaša igralo se, veselilo do kasno u noć. Time je potvrđeno da je obilježavanje Materica na ovaj način bio pun pogodak, jer već odavno u gradu nema mjesta gdje bi se mladi skupili i uz "panonsku" glazbu se zabavljali. Zato će se sa ovom praksom nastaviti i bit će svake subote bal u "KOLU". Onaj tko je sit orijentaliziranih i sa rock-folk prizvukom novokomponiranih nenarodnih "pesama" koje se izvode po raznim krčmama, naći će ovdje lijepo mjesto da se razveseli i razgali dušu. Dodite!



SUBOTICA I SLOBODNE CARINSKE ZONE

Ovih dana oživjele su aktivnosti i propovijedi o slobodnim carinskim zonama u Jugoslaviji. Svečano su potpisani dogovori sadašnjih (još u fazi formiranja) zona o izgradnji infrastrukture. U predizbornoj kampanji spominjana je i mogućnost da cijela Srbija postane slobodna carinska zona i živjela bi sa svega 5% poreza. Tu nigdje nije bilo Subotice, ni spomena o mogućnostima ovog regiona za te stvari. Za nas izgleda nisu zone, veletržnice, guščarstvo, kalifornijske gliste ni druge "bisne gliste". Nama je valjda, po nekima dosta i "zona paprikaša" da bi bili mirni i zadovoljni.

Šta su to slobodne carinske zone?

Najkraće rečeno one omogućuju bolju homogenizaciju domaćeg i inozemnog kapitala, budući da u tim slučajevima država nužno - van zona konstituira sustav carinske i druge zaštite, što ovisi od stupnja zaduženja zemlje i niza drugih okolnosti. Naravno da u

domenu suverenosti države ostaje odluka kada, gdje i zbog čega će olakšati tu homogenizaciju. No, kada se odluči onda mora računati sa određenim stupnjem "eksteritorijalnosti" na tom području. To ne valja miješati sa posebnim statusom za inozemni kapital, kao na primjer sa mogućnošću registracije inozemnih brodova pod zastavom Paname pod bitno povoljnijim uvjetima nego drugdje, ili sa

statusom trgovine i bankarstva za pojedine mješovite firme na Cipru ili Lihtenštajnu. Ni tu nije cijela zemlja carinska zona "sa 5% poreza" - već se te mjere odnose na "status" a ne na teritorij kao u slučaju carinskih zona. Uzgred kazano, dok međunarodni nacionalni sistemi sigurnosti uključuju naoružanje i sve što prati suvremenu skupu državu - iluzorno je računati sa 5% poreza po bilo kojoj osnovici - za cijelu državu pa bila ona i državica.

Kaže se u narodu "putevi Božiji su nedokučivi", a ona bi se danas mogla inovirati u novu sintagmu: "putevi Božiji i trgovački su nedokučivi". Stoga bi nadugačko i opet nepotpuno bilo opisivati što je sve predmet interesiranja instituta slobodne carinske zone. Stoga neka bar štogod dočara praktičan primjer moguće aktivnosti.

U Brazilu je omogućeno japanskom kapitalu da se probija na južnoameričko tržište iz nekoliko gradova - slobodnih carinskih zona, gdje je zahvaljujući tome i znatno porastao standard stanovništva. Tada tamošnja "konferencija gradova" i zvanično zatraži pravdu, tj. mogućnost da cijela država postane takva carinska zona. Muke je bilo dokazati da će neki region biti unaprijeden turizmom, a drugi ne, neki region na bazi rudnog bogatstva, a drugi ne - pa isto tako može i neki na bazi u aktivnosti u slobodnoj carinskoj zoni - ali ne svi.

Za slobodne carinske zone, odabiraju se mjesta na glavnim prometnicama - ranije vodenim a danas i kopnenim - ili područje sa izraženom nezaposljenošću te druge prednosti koje bi rad u zoni zahtijevao. Tako je, primjerice u Meksiku duž granice sa SAD u cilju zapošljavanja i sprječavanja ilegalnog zapošljavanja Meksikanaca u SAD organizirano niz carinskih slobodnih zona industrijskog tipa (za razliku od nekih, naročito lučkih, pretežno trgovačkih zona). No, ubrzo je teritorijalni princip zona promijenjen u "statusni" - pa su takve zone osnivane i po unutrašnjosti - čak u jednoj tvornici. No i tada se to svelo na manje od tisuću firmi diljem cijelog Meksika sa manje od ukupno 200.000 zapošljenih.

Zašto onda još po pravilu nema takvih zona na primjer u sada već bivšim komunističkim, u mnogim inače nerazvijenim zemljama?

Prije svega, radi toga što ideologizirani režimi zaziru od bilo kojeg oblika eksteritorijalnosti. Riječ je o tome da se na području slobodne carinske zone kontrola države ukida ili svodi na najmanju mjeru - ona ostaje samo na ulazu i izlazu. Svaka odluka takvog režima - i najsitniji propis je toliko "suveren" da ga se u interesu nacije ne smijemo odricati - jer tko zna gdje nas odricanje od suvereniteta može odvesti. I opet na jednom primjeru iz prakse, i taj problem je najbolje osvijetliti.

Svaka zemlja strogo kontrolira uvoz plodova biljnog (i stočnog) podrijetla, u cilju zaštite zdravlja ljudi, bilja ili stoke u zemlji. Medutim tzv. "tel-kel" kvalitet može se veoma povoljno nabavljati na međunarodnom tržištu - ali se u zemlju ne može uvesti radi strožih fitopatoloških propisa i mjera. Prirodno da trgovci - kupci uporno traže povoljne punktove za sortiranje tako kupljene robe, uz uništavanje nezdravog "otpada", i to što

Naravno kada je riječ o doradi spominjane kave to bi se moglo raditi i u tzv. carinskim skladištima, kao i mnogi drugi poslovi koji se rade u slobodnim carinskim zonama. No, radi se o tome da se u slobodnim carinskim zonama ugrađuje takva infrastruktura, od banke, pošte, berze pa do komunalija, energije i cijelog specifičnog urbanističkog rješenja, tako da se fleksibilno i brzo, te ekonomično mogu mijenjati proizvodni programi i tehnologije.

Ka slobodnim carinskim zonama gravitiraju - ali ne u smislu "velikih" kao put na mjesec - već o malim i velikim tehnologijama, koje na osnovu manjih i većih znanstvenih inovacija biznis kontinuirano preuzima.

bliže svojoj zemlji - a najbolje u njoj. Ako su brazilski prodavci kave, sa našim kapitalistom našli da je to najbolji način "homogenizacije" trgovačkog (i preradnog) kapitala, onda birokratskoj pameti valja "sinuti" kako je to moguće u slobodnoj carinskoj zoni - pa da "i vuk bude sit i koze na broju".

Uz gred u sustavu zona uvijek se traži ako ne fleksibilna, a ono strogo stručna i pravedna primjena carinskih i drugih propisa. Danas se govori, a i opće je poznato, da u primjeni carinskih propisa ima dosta mjesta individualnoj primjeni od strane carinskih radnika. Najnoviji primjer je primjena mjera blokade na našim graničnim prijelazima. U Subotici (i u velikim lukama) prije drugog svjetskog rata postojala je institucija carinskih posrednika - koja se brinula za carinska prava analogno tome kako se odvjetnici brinu za primjenu prava uopće.

Gdje je u svemu tome Subotica?

Prije svega njen geoekonomski položaj u Europi, pa i u odnosu na zemlje Bliskog istoka i afričkog sredozemlja - ravan je onom koji imaju Beograd i Bar ili Novi Sad, kao pretendenti za slobodne carinske zone. Preko Subotice se u godinama normalnog privređivanja prometalo oko 5 milijuna tona carinske robe. Ne smije se zaboraviti kako je sigurno da će promet bivše "komunističke" Europe sa nama i preko nas opet biti intenzivan ne samo zbog geoprometnih veza - već i niz komplementarnih momenata - te da će ovuda i dalje biti robnih tokova - pa i takvih koji će naći svoj ekonomski interes na ovom graničnom prijelazu.

Subotica je imala, i može imati još i više trgovačkog i industrijskog, stvaralačkog potencijala - ako se kadrovska politika oslobodi i ponovno ne natovari, kojekakvim moralnopolitičkim podobnostima. Ako se potencijali sa visokoškolskih ustanova, povezano sa praksom, odgajaju i obrazuju. Činjenica je da do sada nije ni izbliza bilo tako. Fali sigurno pravna sigurnost i stabilan demokratski poredak - da bi se strani kapital uopće odvažio doći - pa i u slobodnu carinsku zonu.

Alojzije Poljaković
Ekonomist

PIJANE SLIKE

Ne tako davno upriličio je izložbeni salon Udruženja likovnih umetnika Vojvodine na Bulevaru maršala Tita izložbu slikara Beare pod naslovom "Ratne slike". I sa veće udaljenosti primjećujete da na slikama prevladava zelena SMB gama. Pomalo promašeno. Slikar, naime, vidi boju SMB uniforme kao boju trave, a tamo gdje oni nagaze - trava ne niče. Rat je pojava, koja se odvija u eksterijeru čak i u borbama za naseljeno mjesto, a sve slike prikazuju enterijer, i to onaj klasično balkanski. Široki i preširoki potezi palete, tipično vojnički linearno, prikazuju nam raspasane i raspojasane rezerviste (uz ponekog višeg časnika JNA) u ležćem ili sjedećem stavu, ali ne, kako bi to netko mogao pomisliti, u nekakvom zaklonu za strijelce za ležeci ili klečeći stav, već u krevetu. Znak raspoznavanja je litrenjača ili politra lozove rakije. Ambijent kakav nam je dat u davnim slikama Pietera Brueghela i sve liči na "Zemlju Dembeliju". Blago njima i slikaru. "Pakao" Hieronymousa Boscha ostaviše u slavonskom i baranjskom eksterijeru, ako bi Bosch uopće imao toliko imaginacije. Paklena je stvarnost nadmašila svaki imaginarni pakao, od Dantea i Boscha pa do današnjih dana. Čovjek bi se, s obzirom na ratne slike, slike što nam ih emitiraju TV Novi Sad i TV Beograd, morao upitati: a gdje su ti poklani i izranjavani "oslobodioci" Baranje i istočne Slavonije, a koje su poklali zloglasni "ustaše"? No, ne dajte se prijevariti. Slike jesu autentične. Poklani, izmasakrirani i spaljeni, daleko su od ovih "Ratnih slika". Negdje na oko 20 do 25 kilometara daleko. Gadali su ih isti ovi egzemplari sa slika, onako par distance, uspješnim dometom dalekometnih topova i haubica bivše JNA, sa sigurnog odstojanja i sa "herojskom hrabrošću". Detaljnu obradu (valjda asanaciju terena) dovršavali bi "domaći branioci" i paravojne formacije šešeljevske i arkanovske provenijencije. "Picnic" ili "Odmor ratnika". Bit će ovo prvo. I zaista izgledaju sretni i zadovoljni. No, kako reče Publius Ovidius Naso: "Dicique beatus ante obitum nemo suprēmaque fūnera debet." ("Prije smrti ili pogreba nikoga ne treba nazvati sretnim").

KLINT Vrbanjac

MATERICE U TAVANKUTU

U subotu 12. prosinca 1992. u 17 sati, dan uoči majčina dana - Materica, u Tavankutu je održana svečana priredba povodom tog blagdana. Sala Doma kulture je bila puna svijeta, koji je s radošću slušao pjesme, recitacije, igrokaze, koje su izvodila tavankutska djeca što ih je pripremila s. Beata. Sedamdesetak djece na ovaj način najbolje su mogla iskazati radost i čestitke za predstojeći blagdan - Materice.

U programu koji je trajao sat i pol, sudjelovali su i gosti iz KUD-a "Lemeško kolo" iz Lemeša, koji su spletom rusinskih, banatskih i bunjevačkih igara također uljepšali večer. Nakon priredbe naše bunjevačke nane su spremile malu zakusku za goste.

Sretni smo što se tako lijep običaj održava u našem hrvatskom narodu.

Tavankučanin



Majkama s ljubavlju

BOŽIĆNI KONCERT '92

Svi ljudi dobre volje, i oni koji su željni lijepe glazbe i bunjevačkih pjesama, mogli su ostvariti te želje 27. prosinca u Velikoj vijećnici gdje je nastupio katedralni zbor "Albe Vidaković". Ovo je već treća godina kako se zbor prikazuje van crkvenih okvira, i Subotičani su imali priliku uživati uz pjesmu u najljepšem kršćanskom blagdanu - Božiću.

Bogat program sačinjavale su sljedeće skladbe:

I. Zajc: "Raduj se o Betleme", J. Schnabel: "Transeamus usque Betlehem" - pođimo do Betlehema. Povodom nedavne proslave 75 godina rođenja Milana Asića izvedena je i njegova skladba: "O Marijo, zvijezdo mora", a s obzirom da je koncert održan na blagdan Sv. Obitelji otpjevana je i prigodna pjesma u čast Sv. Obitelji. Mladi članovi zbora nastupili su sa posebnim točkama u kojima su nam predstavljeni: "Zvončići božićne večeri" - s. T. Fosić i "Uspavanka malome Isusu" - F. Pokaz. Kao kruna tog božićnog ugođaja bile su bunjevačke božićne pjesme uz pratnju tamburaškog orkestra gosp. Stipana Jaramazovića. Tokom cijelog programa zborom je ravnala s. Mirjam Pandžić.



Katedralni zbor "Albe Vidaković"

Božićni koncert je unio radost u naša srca i probudio u nama ljubav. Uz milozvučne pjesme bila je dočarana božićna noć i rođenje maloga Isusa.

B. S.

PREGLED POVIJESTI HRVATA BUNJEVACA

POPISI STANOVNIŠTVA U SUBOTICI

Da vidimo samo još to iz ovih starih vremena, koliko je kojega življa bilo u Subotici.

Godine 1748. Subotica broji 586 oporezovanih bunjevačkih kuća, 64 srpske kuće, 56 mađarskih i 51 njemačku, ali detaljnijeg popisa iz tih vremena nema.

Postoje popisi i 1765, 1770, 1778, 1780. i 1783. godine, ali ti popisi navode stanovništvo po vjerskoj pripadnosti.

Popis iz 1788. godine iskazuje da SUBOTICA ima:

Ilira, tj. Hrvata i Srba	17.043
Mađara	3.024
Nijemaca	80
Od Ilira je 1/10 Srba, a 9/10 Hrvata.	

U kasnijim popisima ne govori se više o stanovništvu mađarske narodnosti, već o dijelu življa koje se priznaje za Mađare. Naime, tko bi izjavio da zna mađarski, evidentiran je kao Mađar. Tako je prema popisu 1850. godine Subotica imala 29.858 stanovnika koji se priznaju za Mađare, 13.895 Dalmatinaca, 2.676 Srba, 826 Nijemaca. Krivotvorina je sasvim očita.

PONOVNI RATOWI I SUDJELOVANJE BUNJEVACA

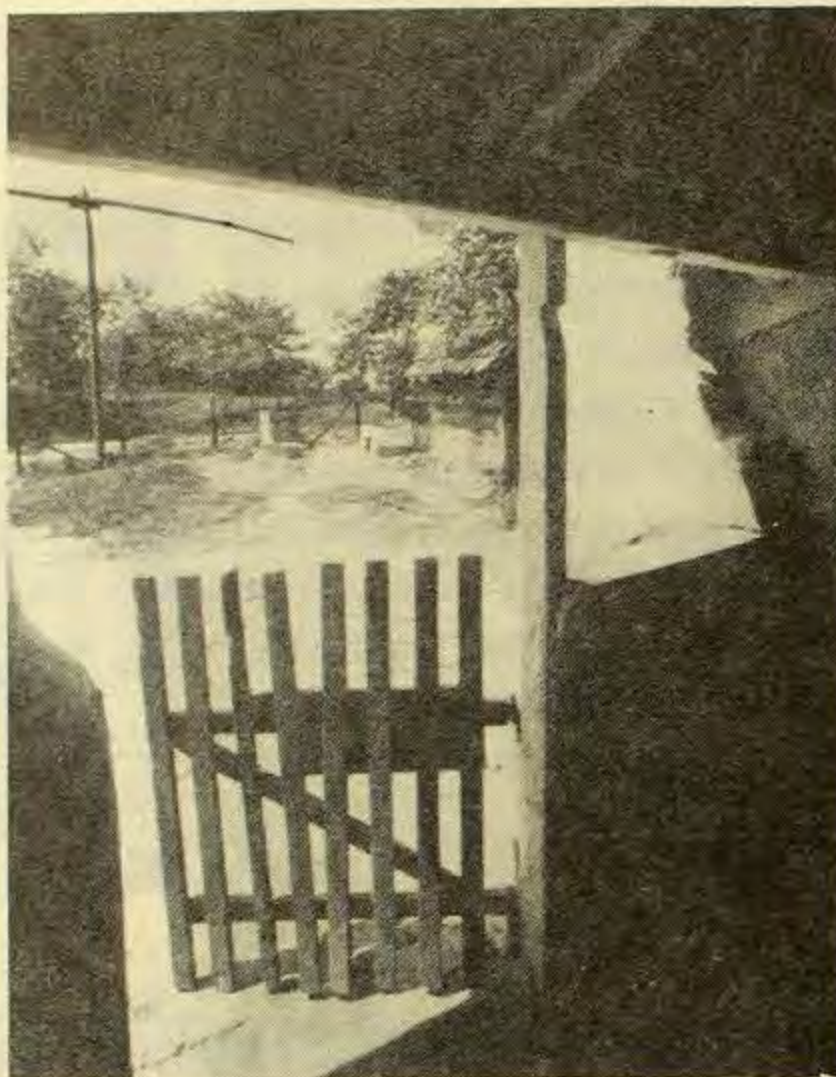
Na molbu mjesnih velikana 22. I. 1779. godine Subotica je proglašena slobodnim kraljevskim gradom, što je donosilo mnoge privilegije, a svoje zvanično ime "Szent Maria" je promijenjeno prema odobrenju carice Marije-Terezije u MARIATHERESIAPOLIS, ali je naš svijet Suboticu i nadalje zvao svojim narodnim imenom Subatica.

Car Josip II. 1787. godine sklopi s ruskom caricom Katarinom II. krimski savez protiv Turaka, pa bez objave rata pokuša zauzeti Beograd što mu ne uspije i tek nakon toga objavi i zvanično rat Turskoj. Ovaj trogodišnji rat nije donio nikakve promjene. Jest, da je Beograd zauzet, i srušen, ali po sklopljenom miru 1790. godine svi su ostali u svojim starim granicama.

Pošto je glavni vojni stan bio u Futogu, vojska nebrojena - samo je u Banat Josip II nagruo sa 40.000 vojnika - te je Subotica morala davati na stotine kola za prijevoz, na tisuće radnika za obnovu Beograda i za radove u Petrovaradinu, za popravke putova, zatim sve vrste ljudske i stočne hrane. To je sve stajalo 10.846 forinti, ogromni iznosi u ta vremena, osobito ako napomenemo da su samo brašna morali predati 1.470 metara. Iványi govori o tome da je grad pored raznih kuluka imao briga i oko vojne regrutacije, ali ništa određeno za sada ne znamo da li i koliko je vojnika dao ovaj grad za taj rat. Jedino se zna da je među prvima za odlikovanje caru Josipu II predložen fra Nikola Milašin, rodnom iz Čavolja, koji je vršio dužnost vojnog svećenika, a posebno se istakao svojim junaštvom i u samoj borbi. Za stečene zasluge car ga je postavio za stolnobeogradskog biskupa.

Godine 1792. car Franjo I. se upleo u duge i nesretne ratove s Francuzima, a rat je izbio zbog Italije. Kad ga je Napoleon protjerao iz Italije i već zauzeo Korušku i Štajersku, Franjo I pozove i plemstvo Austrije i Ugarske u pomoć. Bački su plemići opremili tri plemićke kohorte, jedna je bila skoncentrirana u Subotici, druga u Baji, treća u Somboru. Zapovjednik sve tri kohorte je bio Šalamun Vojnić. Kapetan je bio A. Rudić, natporučnik Baltazar Sučić, poručnici Prve čete Koroskenyi Miklós i Gombos Pál, kapetan druge čete Josip Vojnić, natporučnik Stipan Antunović, potporučnici Vermes Sándor i Császár Ferenc, kapetan treće čete Beno Piuković, natporučnik Danca Márton, poručnici Filip Piuković i Stipan Fratričević. Ukupni broj boraca je iznosio 506 lica, velikom većinom Hrvata. Ovi plemići podoše do Murske Sobote, ali nisu bili ubačeni u borbu, pošto je uskoro car sklopio mir s Napoleonom.

No, opet Francuzi iz Italije 1800. godine



Pogled iz ambetuša

napadnu Austriju i razbiju carsku vojsku. Car opet pozove plemiće u pomoć. Subotica je poslala sama jednu četu koju je predvodio kapetan Maksimilijan Sučić, a natporučnici su mu bili Tíme Kuzmanović i Antun Kalofatić, poručnici pak Đurađ Antunović i Josip Lovász. Oni pođu do brane Beč, ali kad su ih htjeli baciti u bitku van domovine, ova vojska otkaže poslušnost, jer nije bila obavezna boriti se van granica. Glavni zapovjednik austrijske vojske pošalje za njima jednu diviziju konjice, ali se ovi upuste u boj s tom konjicom i kad su bili potisnuti, većina se rasula i vratila svojim kućama.

U sljedećem sukobu Austrije s Francuskom 1805. godine Subotica je opet poslala jednu četu konjice i jednu četu pješadije, ali vjerojatno nisu sudjelovali u ovom sukobu jer je opet uskoro uspostavljen mir kada je Napoleon potukao austrijsku i rusku vojsku kod Austerlica.

Usljedila je i 1809. godina, Napoleon je prodirao u austrijske zemlje. Bački plemići su dodijeljeni novogradskoj pukovniji čiji je zapovjednik bio Ignjat Garčik. Pod zapovjedništvom Stipana Sučića dana 14, 16. i 17.

lipnja kod Pardaja i Kis Mária-Celle sukobe se s francuskom konjicom i pješadijom i natjeraju ih u bijeg. Lovro Antunović je čak uhvatio jednog višeg časnika i jednog glasonošu, a naročito su se istakli u borbama Josip Kajić, Ivan Alaga, Mate Vujević, Luka Vidaković, Juraj Marković, Maksim Sarić, Nikola Vojnić, Filip Milašin, Petar-Josip Pijuković, Marko Mandić, Mihovil Markulin, Mihovil Vojnić i drugi.

JAVNI ŽIVOT U SUBOTICI

Doseljavanje Mađara većinom je bilo pojedinačno, osim možda veće seobe Mađara iz okoline Debrecena, no Čantavir, Tompa, Kelebija su kolonizirani što Mađarima, a još više Slovaca kao i susjedna Bačka Topola, Bajša i druga mjesta u Vojvodini. Dok su se Slovaci protestantske ili evanđeličke vjere dulje održali, Slovaci katoličke vjere su se uskoro i vrlo brzo pomadarivali. I sam Iványi napominje da su po prestanku turske okupacije Bačke prvi Mađari u Subotici: Horváth János, Kecskes Ferenc, Kovács János, Máté i Lukács.

A sada bismo mogli vidjeti tko je vršio javne službe u Subotici od 1687. do 1848. godine, tj. do mađarske revolucije.

KAPETANI grada SUBOTICE za vrijeme vojne krajine:

od 1687. do 1714. g. LUKA SUČIĆ,
od 1714. do 1724. g. ILIJA SUČIĆ,
od 1724. do 1743. g. JAKOB SUČIĆ.

GRADSKI SUCI po prestanku Vojne krajine:

1743. g. STIPAN VOJNIĆ,
1745. g. GRGO KRIŽANOVIĆ,
1747. g. MIHAJLO BAČIN (BAČIĆ),
1748. g. TOMO RUDIĆ,
1750. g. IVAN VOJNIĆ,
1752. g. GRGO KRIŽANOVIĆ,
1753. g. TOMO RUDIĆ,
1754. g. LUKA VOJNIĆ,
1756. g. PETAR MUKIĆ,
1758. g. IVAN VOJNIĆ,
1760. g. JEREMIJA VUKOVIĆ,
1762. g. LUKA VOJNIĆ,
1764. g. TOMO RUDIĆ,
1766. g. JOSIP VIZIN,
1768. g. JEREMIJA VUKOVIĆ,
1770. g. LUKA VOJNIĆ,
1772. g. JOSIP MAMUŽIĆ,
1774. g. PETAR JOSIĆ,
1776. g. LUKA VOJNIĆ,
1778. g. JOSIP MAMUŽIĆ.

GRADONAČELNICI SLOBODNOG KRALJEVSKOG GRADA:

1779. g. LUKA VOJNIĆ, glavni sudac
1781. g. IVAN SUČIĆ, glavni sudac
1783. g. ŠIMUN PERČIĆ, glavni sudac
1786. g. KOVÁCS KÁROLY, nije biran već vrši dužnost
1788. g. ANTUN PATARČIĆ, glavni sudac
1796. g. BRUNO SKENDERVIĆ, glavni sudac
1796. g. IVAN SUČIĆ, gradonačelnik
1798. g. ANTUN MILODANOVIĆ, gradonačelnik

F E L J T O N

1800. g. IVAN SUČIĆ, gradonačelnik
 1802. g. JAKOB SARIĆ, gradonačelnik
 1809. g. CSORDA FERENC, gradonačelnik
 1813. g. ANTUN MILODANOVIĆ, gradonačelnik
 1816. g. TOMO KOLUNČIĆ, gradonačelnik
 1820. g. CSORDA FERENC, gradonačelnik
 1828. g. ŠIMUN MUKIĆ, gradonačelnik
 1834. g. JOSIP ŠARIĆ, gradonačelnik
 1844. g. JOSIP ŠARIĆ, gradonačelnik
 1847. g. STIPAN KULUNČIĆ, gradonačelnik
 1848. g. STIPAN KULUNČIĆ, gradonačelnik
 1849. g. ARNOLD FRIDRICH, privremeno vrši dužnost
 1849. g. PAJO ANTUNOVIĆ, privremeno vrši dužnost
 1849. g. PAJO ANTUNOVIĆ, izabrani gradonačelnik

Naravno da su francuski ratovi mnogo unazadili Austriju. Privredno i finansijski je skoro bila uništena. Nameti su bili teški, ali mještani na čelu gradske uprave, kako vidimo skoro isključivo Hrvati, znali su ne samo mimoći carska naređenja, već ih nepoštivati da ne bi gradu nanijeli još veće štete, nego što su i inače nastale uslijed ratova. Od najzaslužnijih gradskih sudija, za vrijeme dok je Subotica bila povlašćeni kameralni grad (tržište), naročito je bio zaslužan za unapređenje grada Šimun Mukić, koji je postao i gradonačelnik pa i narodni zastupnik kad je Subotica postala slododni kraljevski grad. Spominju se po dobru još Josip Antunović i Josip Šarić.

Bunjevci su imali značajan utjecaj i u Somboru i Baji, kao i u municipijskoj upravi Bačke. Od 1825. godine je podžupan bački Albert Antunović, stric biskupa Antunovića, a potom Josip Sučić. Benjamin Latinović bio je veliki bilježnik.

Znamo da je nama danas pojam plemstva prosto neinteresantan, možda čak i smiješan, ali ako znamo da su ovi obični ljudi plemstvo dobili zbog naročito hrabrog držanja u ratovima, onda

im bar moramo priznati osobine koje uvijek nailaze na razumijevanje i pohvalu ako su usmjerene na borbu za pravične ciljeve. To ipak ne možemo osporiti kad je bila u pitanju borba za oslobođenje ispod turskog jarma. Pored već spomenutih lica, koja su stekla plemstvo, u periodu od 1825-1835. godine plemstvo je steklo još 48 boraca.

Najvišu vojnu karijeru stekao je Igancije Fratričević, general, a dakovački biskup Pavao Sučić je bio sin Subotice, te da druge zasluge i nema, on je uzeo pod okrilje kasnijeg dakovačkog biskupa Juraja Strossmayera, velikana hrvatske kulture.

U to vrijeme je kuga opet desetkovala subotičko stanovništvo, pa je 1831. godine samo u Subotici kuga pokosila 2590 lica, te u selima, pa u Baji, gdje je nakon kuge požar uništio skoro cijeli grad, a poznato je da je Baja bila s najbolje razvijenom trgovinom; izgorjelo je šest crkava, franjevački samostan, gimnazija, bolnica i preko 2.000 zgrada.

MAĐARSKA REVOLUCIJA 1848. GODINE

Teško bi se danas pravilno moglo ocijeniti što je Bunjevce ovih krajeva navelo da se 1848. godine priključe mađarskoj revoluciji, iako su se vojvodanski Srbi odlučili protiv. Možda blizina Madara, vjerojatno su utjecale i ideje o kojima se govorilo. To su ideje o slobodi i jednakosti. Pod njihovim utjecajem bunjevačka inteligencija se odlučila za revoluciju. Josip Rudić, veliki župan, biskup Antunović, Vinko Somborčević, Ambrozije Šarčević bijahu protiv mađarske revolucije, a za suradnju sa Srbima i Hrvatima u ostalim krajevima. Tokom četrdesetosmaških zbivanja, koja su tekla svojim tokovima odredivanim iz Beča odnosno iz Budimpešte, nažalost je došlo do bratoubilačkog rata između Hrvata i Srba kod Kaponje, blizu Bajmoka, budući da su Bunjevci bili u redovima mađarske revolucionarne armije, kojom prilikom su masovno i jedni i drugi izginuli.

Nakon kapitulacije, mađarska revolucija je ugušena, ali je bar za vojvodanske Srbe urodila plodom: stvorena je srpska Vojvodina. Sastojala

se od Bačke, od Banata, naseljenog srpskim življem; od iločkog i rumskog okruga u Srijemu. Bački komesar je bio Izidor Nikolić, a podžupan postaje Karlo Latinović, Bunjevac iz Starog Ledena. Za gradonačelnika Subotice je imenovan Pavle Antunović, a Stevan Blagojević njegovim zamjenikom; za senatore su postavljeni: Šimun Markulin, Mihovil Vojnić, Benedikt Mačković, Martin Šarčević, Juraj Zarić, Svetozar Milutinović, Juraj Vilov, Franjo Hoffmann i Antun Hofbauer.

No, političke igre Austrije nisu išle za tim da učvrste Srbe na vlasti u ovoj novoj pokrajini, već i da dalje što bolje zamute oprečne interese. Već 1860. godine je ukinuta srpska Vojvodina i Tamiška banovina, pa Bačka opet dobiva svoju samostalnost kao županija. Velikim županom Bačke bude imenovan barun Josip Rudić, ali se već 1861. godine ukida velikožupanstvo i postavljen je carski komesar Augustin Piuković, koji pak imenuje Antuna Kovačića prvim, a Trifuna Atanackovića drugim podžupanom.

Samovolja ovih vlasti nije bila manja od one iz Bachove ere poslije sloma revolucije, pa se subotička gradska uprava na čelu s gradonačelnikom Ivanom Mukićem pokušala oduprijeti naplati neodobrenih poreza. Gradonačelnikov stan, kao i stanove senatora, danima je vojska opkoljavala da ih privoli da isplate carskoj blagajni neodobrene poreze.

I opet slijede nesreće za nesrećom; poplava u Bačkoj 1865. godine, te velika suša i glad, pa 1866. godine kolera u Baji, Bikiću, Čavolju, Gornjem sv. Ivanu, Čonoplji, u mjestima naseljenim Bunjevcima.

I tada uslijede još i zbivanja, koja su donijela slobodu i ravnopravnost mađarskom narodu, jer je 1867. godine sklopljena austrijsko-mađarska nagodba, ali, kako ćemo vidjeti, slobodu i ravnopravnost, koju su Mađari sebi opravdano priželjkivali i borili se za nju, nisu pružili i ostalim narodima na tlu Mađarske. Pogotovo ne nama, Hrvatima. Mađarski se nacionalizam razbuktao, stvarala se mađarska nacija, mađarizacija je poprimila neslućene razmjere.

Nastavak u idućem broju

P I S M A Č I T A T E L J A

BAL JE BIO SUPER

Poštovano uredništvo!

Još od kako je održana osnivačka skupština Mladeži DSHV-a, sa osobitim zanimanjem sam pratio rad te organizacije, naravno, u okvirima u kojima je to široj javnosti omogućeno. Mada mnogi postavljaju pitanje opravdanosti okupljanja mladih pripadnika jedne nacije, smatram da tako nešto ne samo da nije za osudu, nego zaslužuje veliko priznanje, tim prije što organizacija radi na temeljima opće dobrobiti i nikome na štetu. Uvreda tipa "ustaška mladež" koje upućuju pseudopravednici mogu biti samo poticaj da se još marljivije radi i pokažu vrijednosti kojima se teži i za koje se bori.

Jedan od rezultata rada Mladeži DSHV-a, koji je obradovao podjednako i mlade i starije je i organizacija bala povodom Materica u prostorijama "Bunjevačkog kola". Atmosfera koja je tamo vladala dugo se već nigdje nije mogla osjetiti i organizatori zaslužuju veliko priznanje. Osobito mi je mило što je bal ponovljen i za Oce. Je li to najavljen mogućnost da će igranke tog tipa postati nešto što će se redovito organizirati sa ciljem da privuku što više posjetilaca i zaljubljenika u naša narodna kola i pjesme? Bio bi to lijep potez koji bi naišao na pozitivan odjek, vjerujem ne samo među Hrvatima.

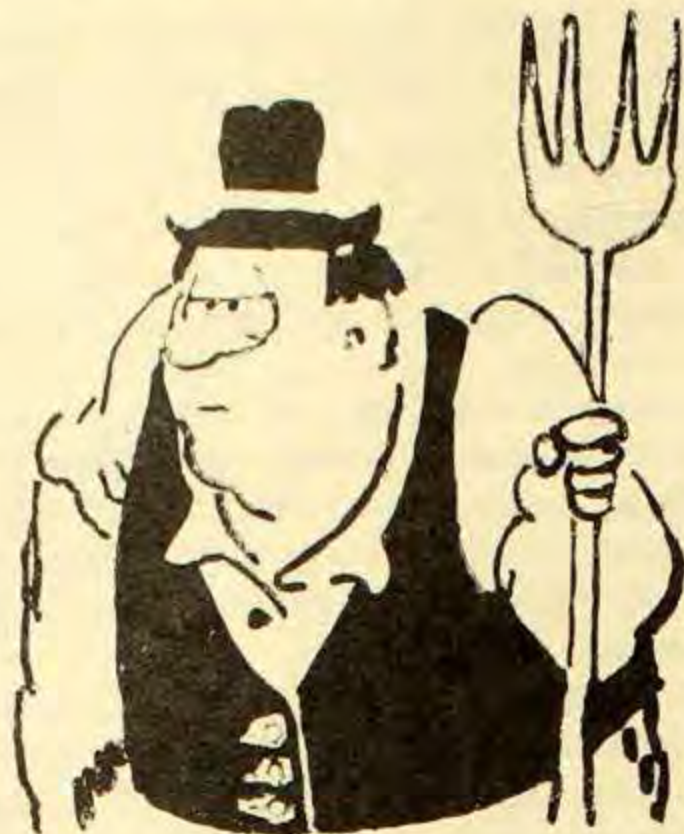
S potporom i najljepšim željama za Novu godinu i Mladeži, i DSHV-u i naravno, "Glasu ravnice".

Ivo

B U N J E V A Č K O B O C K A L O

Nedilja jutro. Šest sati. Kogod lupa na vrata, ko da treću noć nije dočuvan. Ama lupa ko kovač, a meni, ko da devet kalapača ordinja po glavi. Dolazim polagano sebi. Sićam se da sam došo iz svatova, i to pišće. Ovaj lupa ko blendav. Ustajem. Oblačim, kako ono moderno kažu - bade mantil - i izlazim iz spavaće sobe. Kad ono, komšija Albe stoji u dnevnoj, jel kako bi kazli, u poslendanskoj sobi, a njegova Sosa se već posicila na rekamen, jel kako kažu, kauč. Zinili u me, Božem prosti, ko u Bunaričku gospu.

- Jesil živ? - pita Albe - Pa di si ti? - istrčava se Sosa, ko ždribe prid rudu. Obadvoje pitaju, a meni kalapači još vošte u glavi. Ne stižem da kontam pitanja, a



Jelda, ko što je red, svatovi se prid ponoć spremaju u pođane. Počeli se čoporat, familija po familija oko limuzina. E tu je počela nevolja. Mene nema. Rastrčali se po avliji, a bome Brnićeva avlija je gazdačka, velika pa se i konobari dali u potragu. Domaćin, Marko, i on se dao u nevolju. Ne mož krenit u pođane brez jednog gosta, koji, ko da je u zemlju propo. Kaže on konobarima - idite u košaru, pa ako bikovi zdravo dušu, onda spava u jaslama.

- Možda su ga bikovi izboli rogovima, jel bijo je u crvenom kaputu - lane Sosa.

- Možda je s kakom ženskom očo pod slamu - bocne Albe moju gospoju. Ova pozeleni. Nastala je, što kažu, opšta frka.

BRNIĆEVI SVATOVI

kamoli da odgovorim. Uto ustaje moja gospoja pribrana, trizna i bisna. Ponudi goste da sidnu, jel Sosa je u žustrini pitanja ustala i metnila kafu. Nedilja jutro, šest sati. To je za mene zdravo rano i kad ne idem u svatove.

- Pa di si se ti izgubijo? - pita Albe.

- Svi smo te tražili - opet se istrčava Sosa.

Popijo sam prvi gutljaj kafe i obilno ga zalijo votkom, dok je Albe tek malo srknijo, Božem prosti ko da je sipljiv, a tako i Sosa, dok je moja gospoja demonstrativno odbila piće.

Skoro sam sasvim došo sebi i prisićam se prošle noći. Pa mi smo bili u svatovima. Ja sam svatkovo s familijom, a Albe i Sosa su dvorili. Ni da su bili lipi svatovi. Snaša samo taka. Ko kliderska beba. Ono lipo bilo ruvo na njoj, vinac bili, a iz vinca nike froncle po kosi... Ni đuvegija nije za bacit. Lip, malo podmišen, taman do glave snaši. Vrime lipo, ni vruće ni ladno, baš za svatove. Gosti veseli. Niko ne lupa čaše. Niko zdravo pijan, koliko sam ja mogo vidit. Dida, to jest domaćin iskopo davno zavaljenu rakiju, pa nudi goste, ko da je voda. Bome, bila je to dobra šljivovica.

Svega se ja dobro sićam. Sićam se i sviraca. Mladi momci. Svirali su ko bisni i nisu linčarili ni pravili puš pauze, al njim zamiram što nisu znali nike stare pisme. Dobro bi bilo da odu na časove kod Bartula Purčara, jel kod Time Bajmačanina. No imadu kada. Mladi su još. Al ipak, znali su dosta naši bunjevački pisama. Sve je to bilo lipo do prid ponoć. Onda mi se smrklo. Šatra se počela žužat. Krenijo sam čerez sebe napolje, a ja te stvari obavljam u kupatilu i kako mi kuća nije daleko, krenem se pišće na salaš. Znam da je jendek i litnji put pored betona upravan, al nočas je bijo sav iskrivudan. U po puta mi padne na pamet da sam u svatovi zaboravijo po familije i limuzinu. Uvatim ravnotežu pored japanskog drača i stanem opipavat i izvrcat džepove. Nigdi ključova. Vadim buđelar. Prazan. Čučnem i duboko se zamislim. Onda mi sine da sam ključove dao gospoju, a novac svircima i snaši. To saznanje mi je donelo veliko olakšanje, pa sam produžijo na salaš, ševeljajuć litnjim putom. Tako ja došo kući i lego spavat. Što se mene tiče sve je bilo u redu i bilo bi da me Albe nije tako rano probudijo i isripovido uz pomoć njegove Sose, koja se po običaju uvik istrčava i uskače u rič.

Svi trče okolo, traže me, a ja spavam snom pravednika u svom rođenom krevetu.

Uto domaćin kaže - puštite vaške. Možda će ga oni nač. Ni s kerovima me nisu našli, te na kraju ipak brez mene očli u pođane, a i brez moje gospoje, koja je dotirala limuzinu kući i dobro sam još prošo. Oklagiju je unela u spavaću sobu, al je nije hasnirala. Cigurno se sažalila kad je vidila kako blaženo spavam.

Pripovida Albe da su bili u pođanima u "Patriji" i da su više gledali Ruskinje nego snašu u crvenom. Kaže on da su Ruskinje tako utegnute štrupandlama, ko sprešovane bale slame.

Sad kad bolje razmislim, nije lipo doć pišće iz svatova, al žao mi je što nisam vidijo štrupandle. No možda je i bolje. Ovako moja gospoja divani sa mnom, jeste da je priko zubi, al onako, cigurno bi bar nedilju dana ćutila. Kadgod je i dobro ne bit tamo di bi tribalo bit.

Sve u svemu, svatovi su bili zdravo lipi, a triba štogod da se o njima i pripovida. Koja će to pripovitka biti kad su gosta kerovima tražili!

bać Stipan

PODMEĆANJA

Eto čeljadi, nedavno na Radio Varoši bila nika emisija, "medustranački okrugli astal" ako sam ja to dobro ubardo, a valjda jesam.

Znate u toj emisiji je bilo svašta i pametnog i glupavog, i smišnog a i žalosnog.

Tako su pitali, bar kako sam ubardo, onog iz one SRS (trnac, žmarac, jeza) stranke šta on zna o škrabanju (da ne pišem drukčije) po Staroj crkvi. E on je kazo, da baš on to ne zna dobro (a vidi se i na crkvi) šta je napisano, al zna (i to dobro) da je digod kod "Sokolskog doma" napisano istim sprejom veliko slovo "U". Pa sad eto kad se to zna, onda se zna ko je piso po Staroj crkvi i ko je podmetnio bombu u Veliku crkvu i njima to sve podmetnijo. Onaki odgovor tom gospodaru iz "trnac" stranke, bar kako ja smatram, mogla je samo Radio Varoš podmetnit (čist bizantizam), jer sav svit u ovoj varoši zna da je virnicima (katolicima) Velika, a obaško Stara crkva priviše sveta da bi po

njima tako škrabali, da kažem ći...kali. Eto vite, kako kogod štogod ne zna dobro, al' vrlo dobro (čak odlično) zna ko je uradio.

Da mi je samo ovo bilo "smišno" ne bi Vam ništa ni piso, al' ima štogod još smišnije: pitali gospodina doktora iz stranke SPS jel je još uvik njeva, kako se to kaže parola "svi Srbi u jednoj državi" na šta je gospon' doktor odgovorio da to njeva parola nije nikad bila! Oho, pa kako se ja sićam, na toj paroli su dobiveni prvi "demokratski" izbori!

Jesapim ja posli i izjesapim da je tu parolu SPS-u morala podmetnit ta državna televizija i to još onda kad je bila komunistička televizija, a ako nije tako, onda je, odgovor da "svi Srbi u jednoj državi" nije parola SPS-a, podmetnila Radio Subotica.

Zamislite, ove novine su nazvali "ZOV DIVLJINE". E baš se radujem i baš bi dobro bilo otić digod u divljinu, dok se ovi "kultivirani demokrati" ne oduče od kojekaki podmećanja, i da ne kažem, a i ne daj Bože, laganja.

bać Mate

Etnokulinarstvo

BARAT FILE (FRATROVSKE UŠI)

Da bi se spravila ova prvoklasna tistasta rána triba malo kulinarske vištine, brašna, pekmeza, soli, šećera i prezle. Ako oćete porciju za ćetri osobe, odmirite po kile brašna i poćmite ovako: zakuvajte brašno s vodom (brez jaja) dok ne dobijete tisto malo mekanije nego za rizance. Soli ne triba mećat jel će se pošli kuvat u osoljenoj vodi. Zakuvano tisto razvite oklagijom na debljinu ko za debele rizance, ponda kašikom razvadite pekmez (npr. od šljiva) na jednu polovinu jupike, grumenovi pekmeza nek su velićine ko npr. germeška trišnja, a da su jedno od drugog oko tri-ćetri prsta. Sad drugom polovinom jupike pokrite ovu na kojoj je razvaćen pekmez i gnjećite prstima tako da slipite mećuprostor tamo di nema pekmeza. Mamuzom isićite tisto izmeću pekmeza na kvadratiće i metnite i u osoljenu vodu da se skuvaju (jedno 10 minuti).

Kad se skuvaju, izvade se iz lonca, ocide i pospu prezlom koja je uprżena na masti i ošećerana. Naposlitku zovite ukućane da operu ruke, sidnu za astal, pomole se Bogu i slade se BARAT FILOM. Obićno ide uz kaku ćorbu npr. s paradićkom, sridom jel petkom.

Molimó cijenjene ćitatelje za suradnju:

DOK JE NAMA BUNJEVAĆKE NANE,

NEĆE NESTAT NAŠE MILE RÁNE

Molimo Vas, šaljite nam priloge na temu "Bunjevaćka kujna". Smatramo da je ova oblast iz žívota baćkih Bunjevaca nedovoljno istrażena i nepoznata široj javnosti, te mnoga vrsna jela padaju u zaborav. Zato oćekujemo Vaše recepte o raznim vrstama jela, kolaća, juha, ćorbi, jelima koja su se spremala samo u iznimnim prigodama, na svece, svatove, sprovode, "disnotore", itd. koji su izvorno bunjevaćki, a spremali su se nekad ili se spremaju još i danas u našim domaćinstvima. Dragocjeni su i prilozi o porijeklu pojedinih jela, te njihova naziva, u kojim su se prigodama slużila, u koje dane u tjednu obićno itd.

Redakcija se ne moţe obvezati da će svi prilozi biti objavljeni, ali oni najinteresantniji sigurno hoće. Priloge šaljite na adresu redakcije.

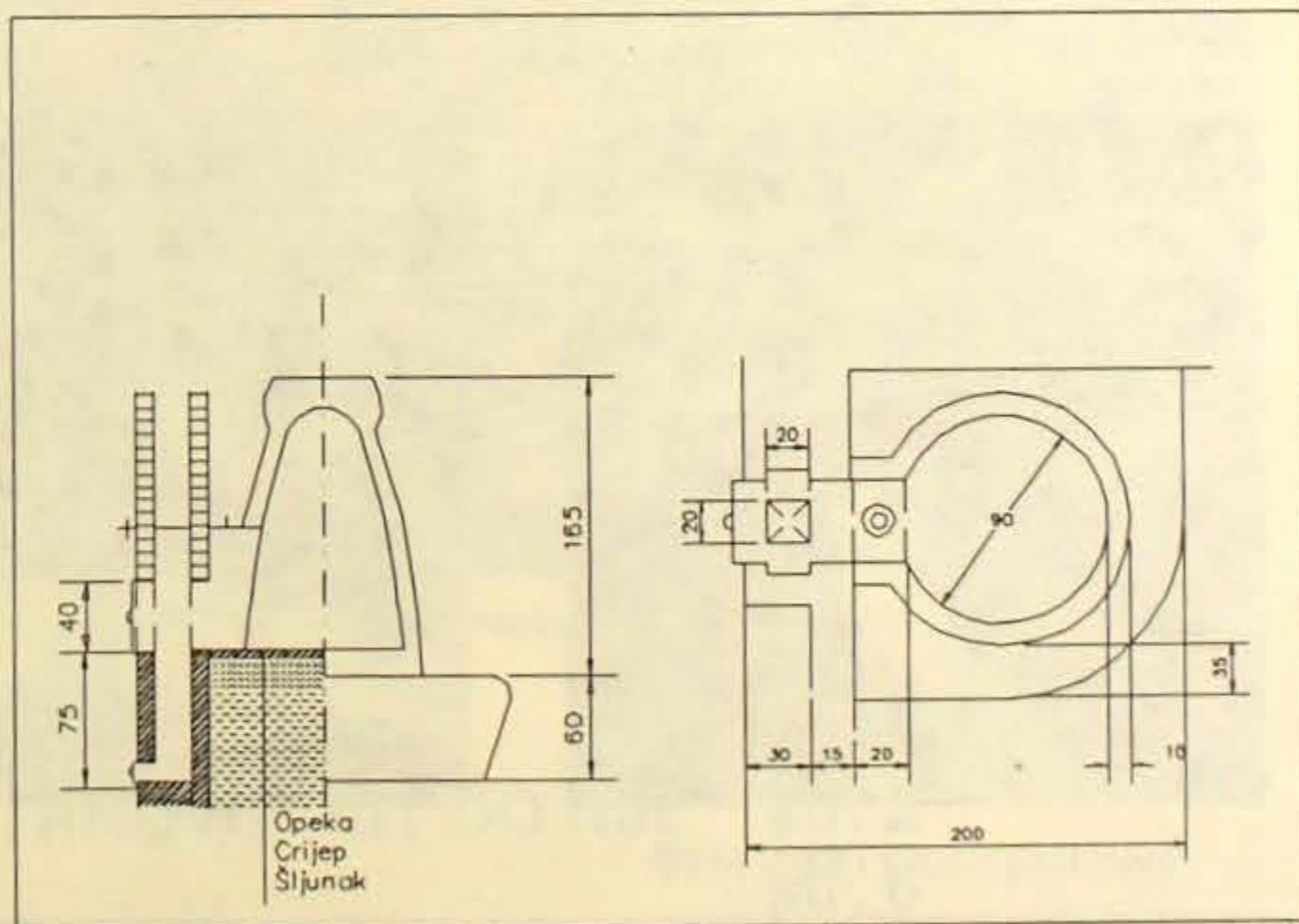
Domaćinstvo nekad

PARASNIĆKA PEĆ

Nekada u domaćinstvu ništa nije moglo zamijeniti zidanu "parasnićku peć" u hladne zimske dane. Ove peći za grijanje i pećenje bile su nezamjenjive kako na salašima tako i u mnogim gradskim domaćinstvima zbog svoje ekonomićnosti i praktićnosti.

Peći su se gradile od blata koje je nanošeno na kostur od debelog pruća. Prilikom prvih lożenia izidane peći blato se pretvorilo u jednu vrstu pećene gline, a drveni kostur se ugljenisao ćime zid peći postaje porozan, te na taj naćin dulje zraći i zadržava toplotu. Peć se gradila na nanosu opeke, crijepa i šljunka.

"Parasnićka peć" se gradila u najvećoj sobi, gdje je cijela obitelj preko dana bila na okupu. Često je oko peći izidana klupa, pa ćak i krevet. Peć se lożila izvana. Ekonomićnost ove peći ogleda se u tome da je korišćena kako za grijanje tako i za pećenje kruha i "krumpiraće". Lożenia je otpacima drva, "ćutkama" i kukuruzovinom. To joj posebno daje ravnićarski i panonski znaćaj. Zbog ovih pozitivnih osobina zidana "parasnićka peć" je bila jedna od simbola ovih naših prostora i obiteljskog žívota, ali je danas već gotovo zaboravljena.



AFORIZMI

Suosjećajnost je determinirana manifestiranjem sklonosti za razumijevanjem tuće lićnosti.

Zavist niti sopstvenom voljom ne moţemo uništiti - moţemo je samo potisnuti.

Drugarstvo je igra dvije srodne duše i ono popunjuje praznine ćovjekove psihe.

Niti jedna stara knjiga nije toliko prevazićena da se ne bi trebala ćitati.

Za iskustvo je mjeritorna moć zapażanja, a ne dugoroćnost.

Mećusobno razumijevanje meću ljudima jeste vrhunac duhovne nadgradnje.

Ćovjek je jednako blizu, kako uspjehu, tako i neuspjehu.

Vrlina kod ćovjeka je ekvivalent biseru u školjci.

Kronićna laţ jeste poremećaj kronologije istine.

On je - Kreacija, Ona je - Rekreacija a Ono je - Kreatura.

Źeljko Skenderović



Štrbske Pleso



Priprema za smučanje



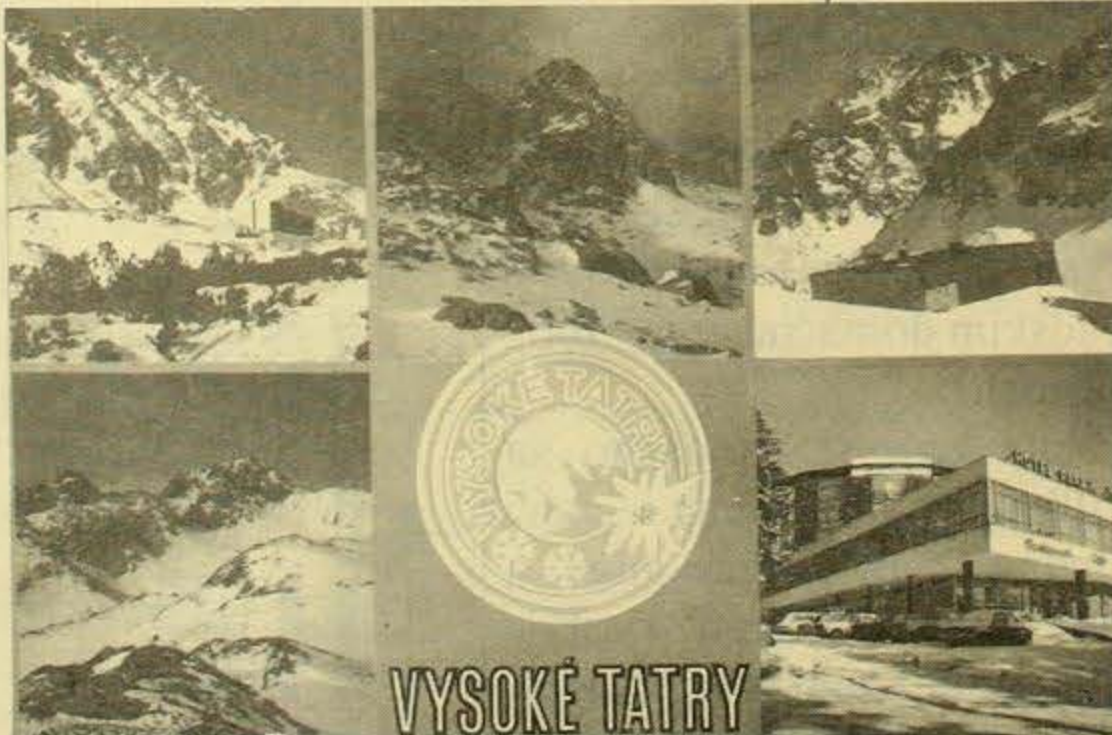
Stanislava



Pajo



Izvjestitelj Radio Tatri u akciji



Marina, Marina...

GLAS RAVNICE - Glasilo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini - Glavni i odgovorni urednik: mr Ivan Poljaković; Izdaje: DSHV, 24000 Subotica, Trg cara Jovana Nenada 15/III; tel./fax.: (024) 51-348; Žiro račun: 66600-678-9027 SDK Subotica. List je registriran kod Pokrajinskog sekretarijata za informacije pod br. 651-85/90. "Glas ravnice" izlazi 15. u mjesecu. Godišnja pretplata je protuvrijednost 10DM, za inozemstvo 20DM. Cjenik reklamnog prostora: cijela strana 50.000 din.; pojedinačni mali oglasi 5000 din. do 25 riječi, svaka dalja riječ 1000 din. Slog: "Glas ravnice", Subotica. Tisak: "Globus", Subotica.